

ARCHEOLOGIENOTA STATIONSOMGEVING HAACHT

ADEDE Archeologisch Rapport 530 - 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

SEBASTIEN VAN WETTER

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 530

**Archeologienota
Stationsomgeving
HAACHT**

**VERSLAG VAN RESULTATEN:
BUREAUONDERZOEK**

VAN WETTER SEBASTIEN

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2020
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Sebastien Van Wetter & David Janssens
Kaartmateriaal	Sebastien Van Wetter
Coverafbeelding	Uittreksel Ferrariskaart
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 4 -
2	Bureauonderzoek	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 10 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport.....	- 15 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 15 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 19 -
3.2.1	Geologische situering	- 19 -
3.2.2	Bodem	- 21 -
3.2.2.1	Bodemtypekaart.....	- 21 -
3.2.2.2	Potentiële bodemerosie	- 22 -
3.2.2.3	Erosiegevoeligheid.....	- 23 -
3.2.2.4	Landgebruik	- 24 -
3.2.2.5	Gewestplan.....	- 25 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 29 -
3.3.3	Historische luchtfoto's.....	- 35 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 38 -
3.4.1	CAI-locaties - schematisch.....	- 38 -
3.4.2	Interpretatie CAI	- 40 -
4	Besluit	- 42 -
4.1	Archeologische waardering	- 42 -
4.2	Besluit	- 42 -
5	Bibliografie.....	- 44 -
6	Lijst van figuren	- 45 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2020D156
Site	Stationsomgeving - HAACHT
Projectsigle ADEDE	HAA-STA
Ligging	Provinciesteenweg 38, 3150 Haacht, Vlaams-Brabant
Bounding Box	Punt 1 (west): X: 167169.34m Y: 184088.02m Punt 2 (oost): X: 16748.90m Y: 183925.28m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	HAACHT, Afd.3, WESPELAAR, Sie.A, nrs: A14a/4, A14b/4, A35h, A14/3, A1m4
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Afgraven/ophogen/aanleg parking
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Van Wetter S., 2020, Archeologienota Stationsomgeving - Haacht (WVL), ADEDE Archeologisch Rapport 530, Gent.
Grootte projectgebied	ca. 15678 m ²
Periode uitvoering	Februari 2020
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorte zones	Zie plannr. 4

HAACHT - STATIONSOMGEVING
Situering projectgebied op topografische kaart van België

17-02-2020

bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

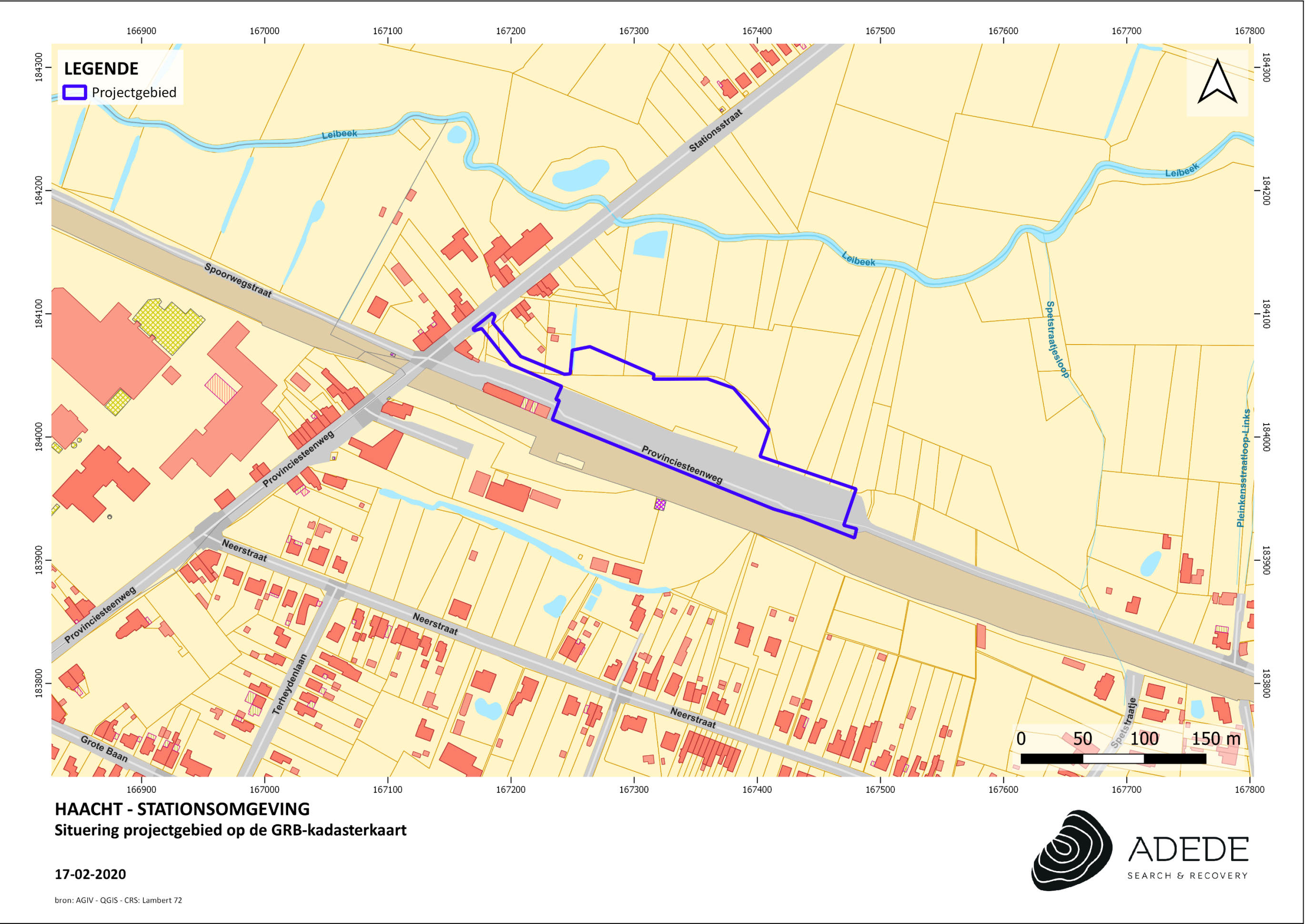

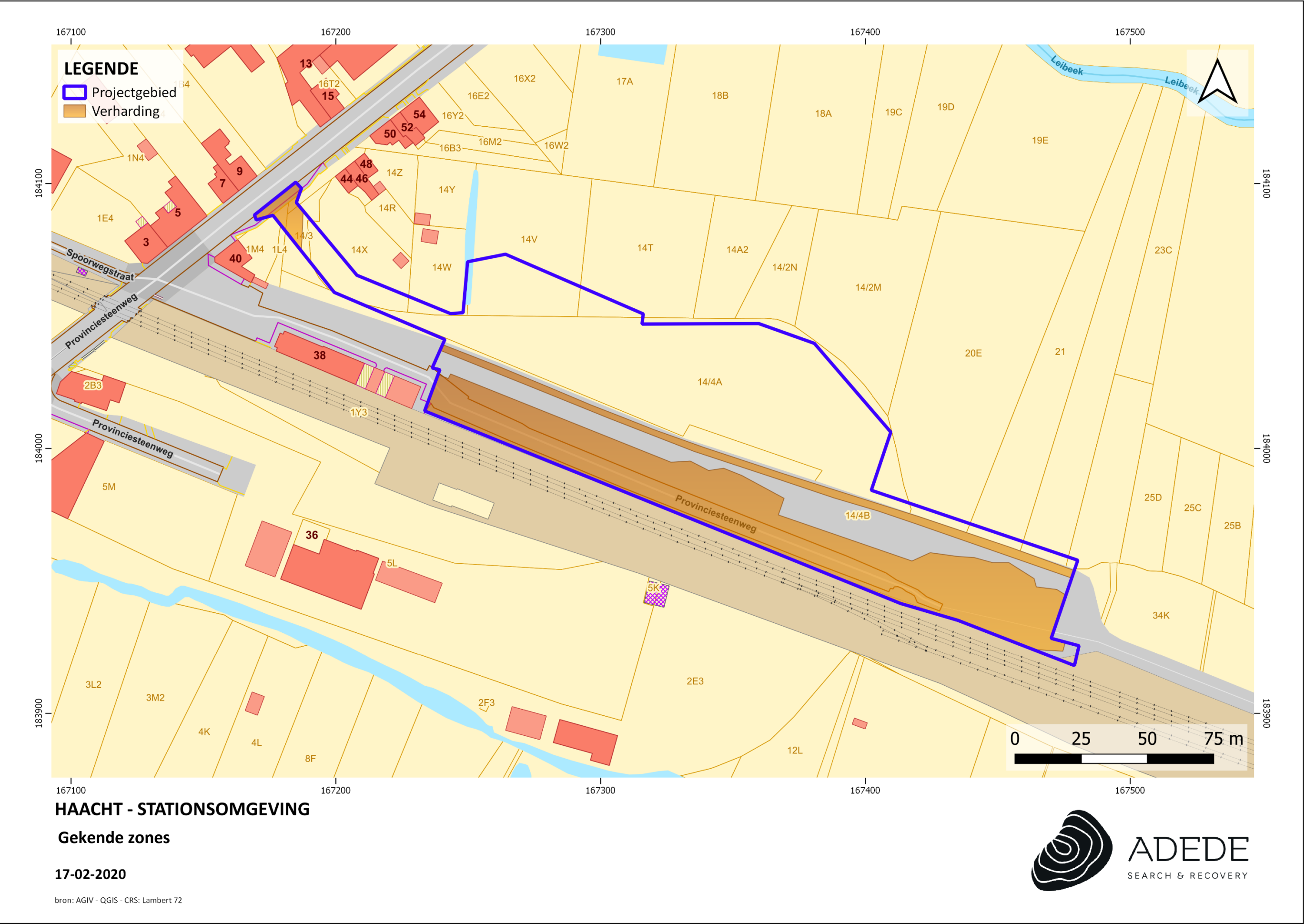
HAACHT - STATIONSOMGEVING
Situering projectgebied op meest recente orthofoto

17-02-2020

bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het onderzoeksgebied werd tot op vandaag nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek ligt wel voor een deel binnen de afbakening van een grote lineaire CAI-melding (CAI-ID 165410). Deze melding wijst op een 18de-eeuwse verdedigingslinie van het tijdelijke militaire kampement van Maarschalk Maurice de Saxe die gekend is via een gravure uit 1747 en een historische bron uit 1788 (Poncelin de La Roche-Tilhac, 1788). In de directe en ruime omgeving zijn ook archeologische waarden gekend. Deze zullen verder worden toegelicht onder hoofdstuk 3.4.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag ten behoeve van omgevingsaanleg en het aanleggen van een nieuwe parkeergelegenheid. De stedenbouwkundige handelingen vinden plaats in een gebied dat zich deels bevindt in woongebied. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het terrein meer dan 3.000m² en de bodemingreep meer dan 1.000m². De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?

- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied situeert zich ter hoogte van de Provinciesteenweg 38 in Haacht en behoort tot de stationsomgeving van Haacht. Het ligt langs de oostzijde van de Provinciesteenweg en grenst in het zuiden tegen de spoorlijn Mechelen – Leuven. Het onderzoeksgebied kan qua aanblik opgedeeld worden in twee stukken. Het zuidelijk deel dat tegen de spoorlijn ligt is in gebruik als parkeergelegenheid voor de pendelaars, het noordelijk deel is kortweg te omschrijven als bosgebied.

2.5 Beschrijving geplande werken

De geplande werken omvatten in eerste instantie een nivellering van het terrein om vervolgens een nieuwe parkeergelegenheid aan te leggen met een grotere capaciteit dan de huidige parking.

Nivelleringswerken:

De nivelleringswerken omvatten zowel zones met ophoging als zones met afgravingen. De afgravingen die gepland zijn binnen het gabarit van de nieuw aan te leggen parkeergelegenheid zijn niet meer dan het afgraven van de toplaag en zullen dus slechts beperkt zijn qua bodemingreep. De afgravingen die buiten dit gabarit gepland staan hebben een meer landschapsvormende functie en zijn ingrijpender. Ten noorden (zone B) en ten oosten (zone C) van de nieuw aan te leggen parking wordt trapsgewijs een stuk van de 20ste-eeuwse ophoging (ca. 10m50 TAW) opnieuw afgegraven om uiteindelijk tot ongeveer hetzelfde niveau te komen als het achterliggende landschap (ca. 8m TAW). In zone B zal men werken met een getrapte daling om zo over een afstand van 5m naar het te bekomen niveau te zakken (zie terreinprofiel 2), terwijl in zone C men voor een constante dalende hellingsgraad gekozen heeft over een afstand van 16m tot 31m (zie terreinprofiel 3). Aangezien in zone A het gabarit van de geplande parking tot 27m voorbij de vroeg 20ste-eeuwse ophoging reikt, wordt hier het terrein met ca. 2,5m opgehoogd. In de afgegraven en opgehoogde zones die buiten het gabarit van de geplande parking vallen is na de graafwerken groenaanleg voorzien.

Aanleg parking:

Centraal over het onderzoeksgebied plant men de inrichting van nieuwe, grotere en beter uitgebouwde parkeergelegenheid voor de pendelaars die het station van Haacht frequenteren. De parking komt centraal op het onderzoeksgebied te liggen en krijgt in westelijke richting een uitrit naar

de Provinciестeenweg. Het min of meer rechthoekige grondplan van de parking (8692m²) wordt in drie langwerpige oost-west georiënteerde repen onderverdeeld door drie parallelle wadi's van 2m25 breed. De sleuf met het aggregaat voor de wadi gaat tot maximaal 1m50 -mv diep. De opbouw en fundering van de parking en de uitrit is maximaal 74cm dik.

Afvoer regenwater:

Ter hoogte van de toegangsweg en de aansluiting met de parking worden er betonnen infiltratieleidingen voorzien. Deze leidingen van diameter 400mm en 500mm monden op zich uit in totaal 5 infiltratieputten. Deze laatste infiltratieput heeft een overloop op de naburige RWA-leiding. De diepte van deze ingrepen beperkt zich tot een 2 tal meter onder het maaiveld ter hoogte van de leidingen. Ter hoogte van de infiltrerende inspectieputten zal dit lokaal een 3tal meter zijn. Hierbij dient vermeld te worden dat langsheen deze leidingen en inspectieputten reeds rioleringswerken vergund zijn welke tot op een diepte van om en bij 5 meter onder het maaiveld zich situeren. Onder het parkeerterrein zelf worden geen leidingen aangelegd. Het regenwater dat op deze oppervlakte valt zal enerzijds infiltreren vanwege de doorlatende verhardingen anderzijds infiltreren in de voorziene wadi's.

2.6 Randvoorwaarden

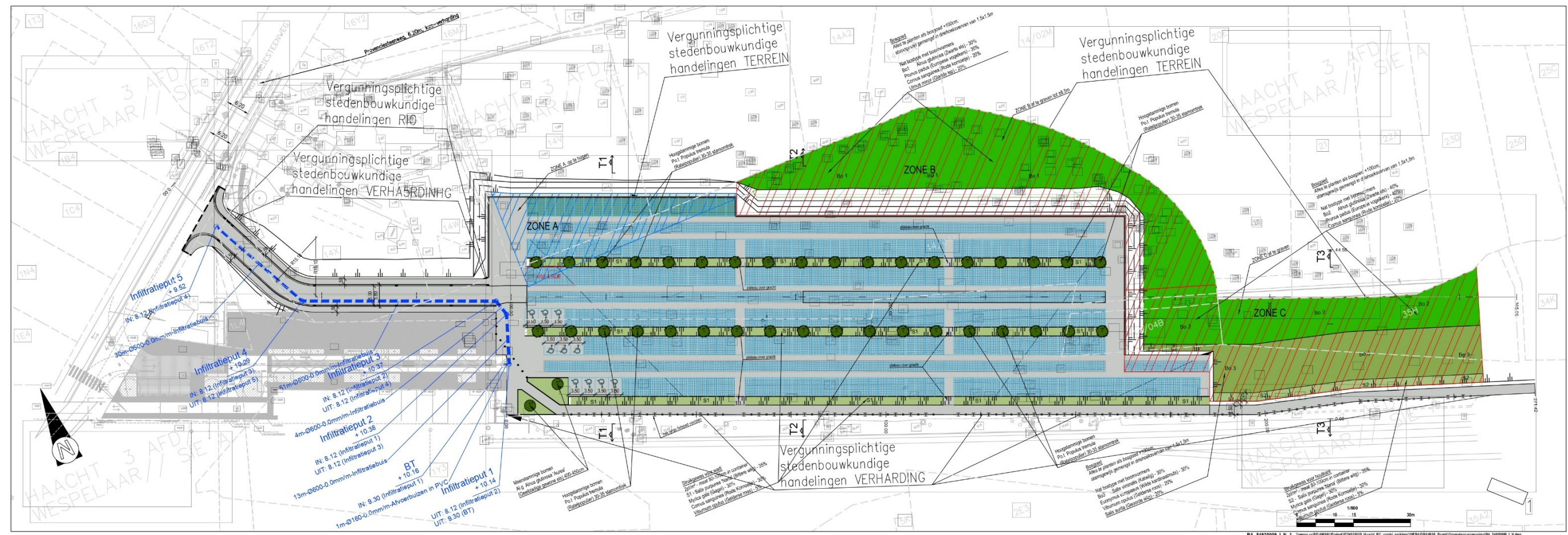
Aangezien een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem op dit moment economisch onwenselijk is, wordt geopteerd voor een verderzetting van het archeologisch onderzoek in uitgesteld traject.

2.7 Werkwijze

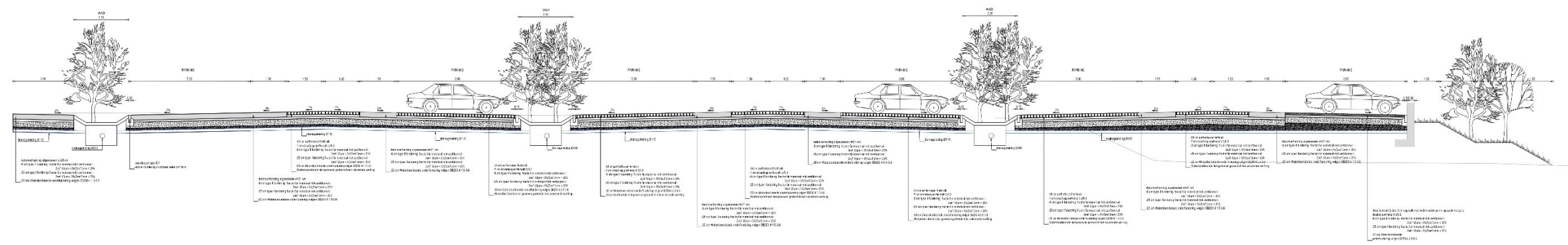
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

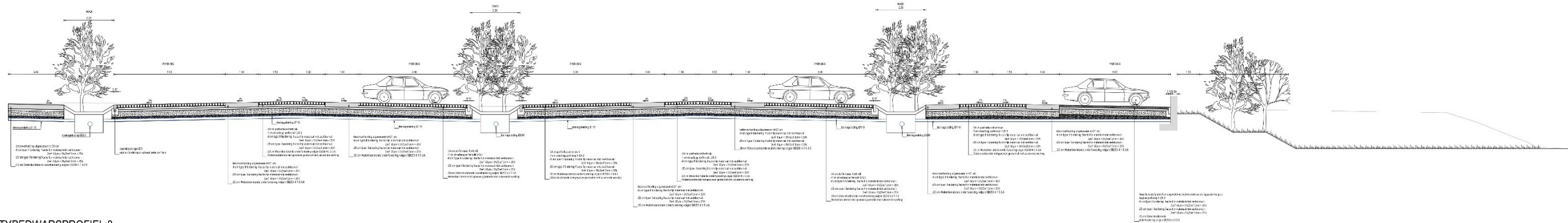
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Villaret, 1745 – 1748
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

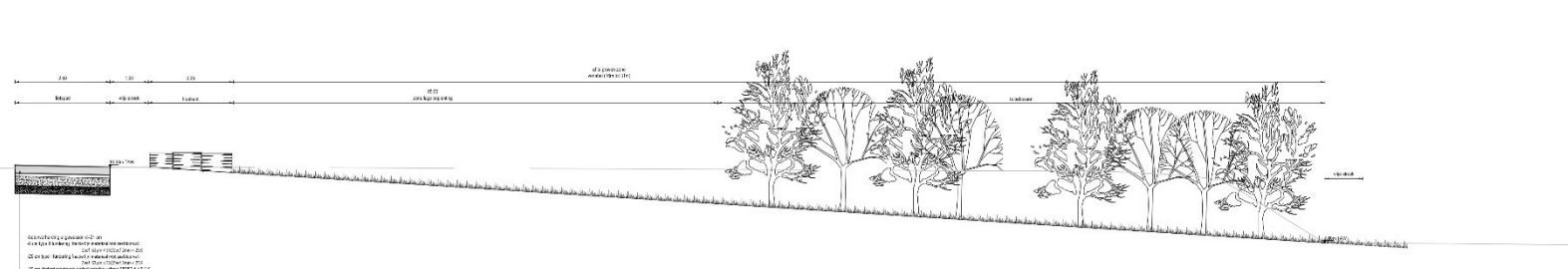
TYPEDWARSPROFIEL 1

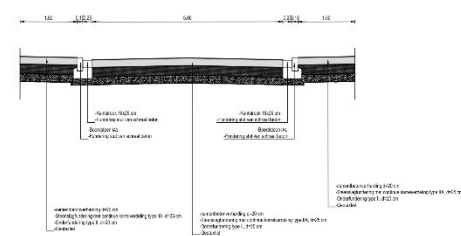
TYPEDWARSPROFIEL 2

TYPEDWARSPROFIEL 3

TYPEDWARSPROFIEL 4

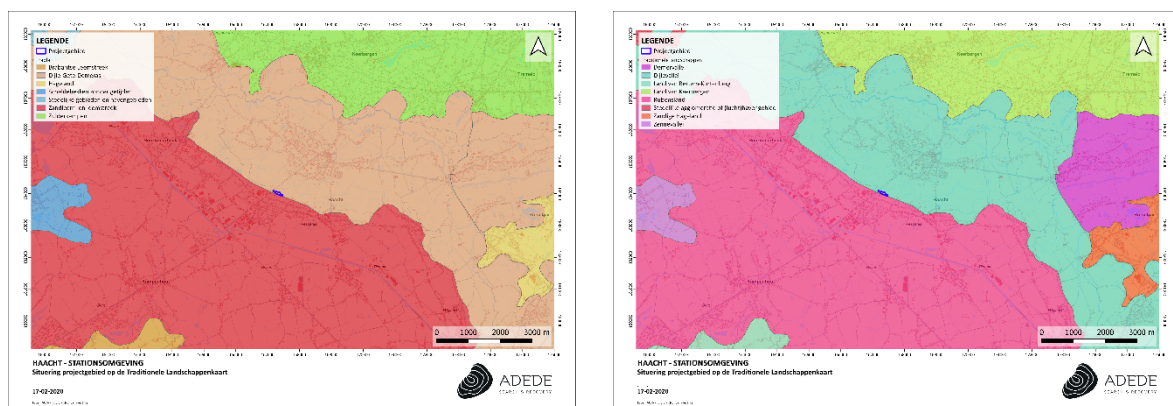

3 Assessmentrapport

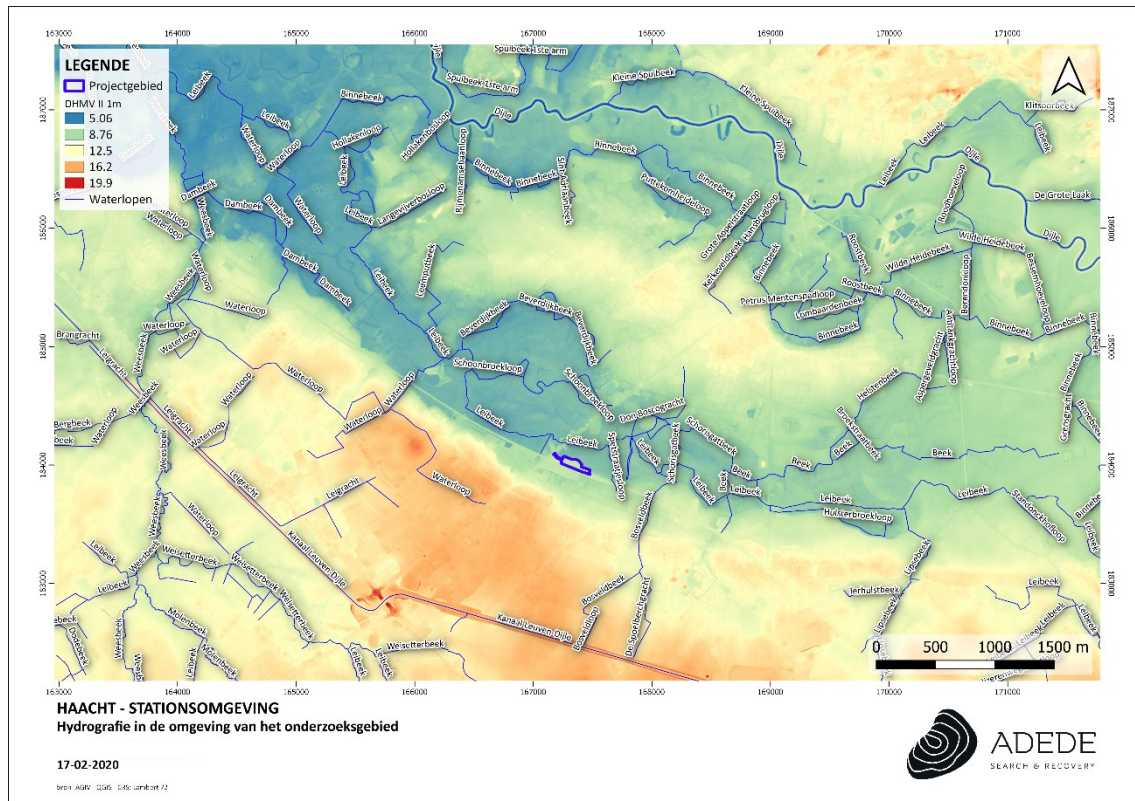
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied dat het onderwerp vormt van deze bureaustudie situeert zich ten zuiden van de Haachtse agglomeratie en betreft de stationsomgeving van het station van Haacht. Het ligt op de rand van een beekvallei in het zuiden van de Dijlevallei, op de grens naar de zandleem- en leemstreek. Een kleine 200m ten noorden van het onderzoeksgebied loopt de Leibeek wat betekent dat het onderzoeksgebied zich binnen de zuidelijke gradiëntzone van deze beek bevindt. Ten zuiden van het onderzoeksgebied manifesteert zich een noordwest-zuidoost georiënteerde hoger gelegen rug in het landschap.

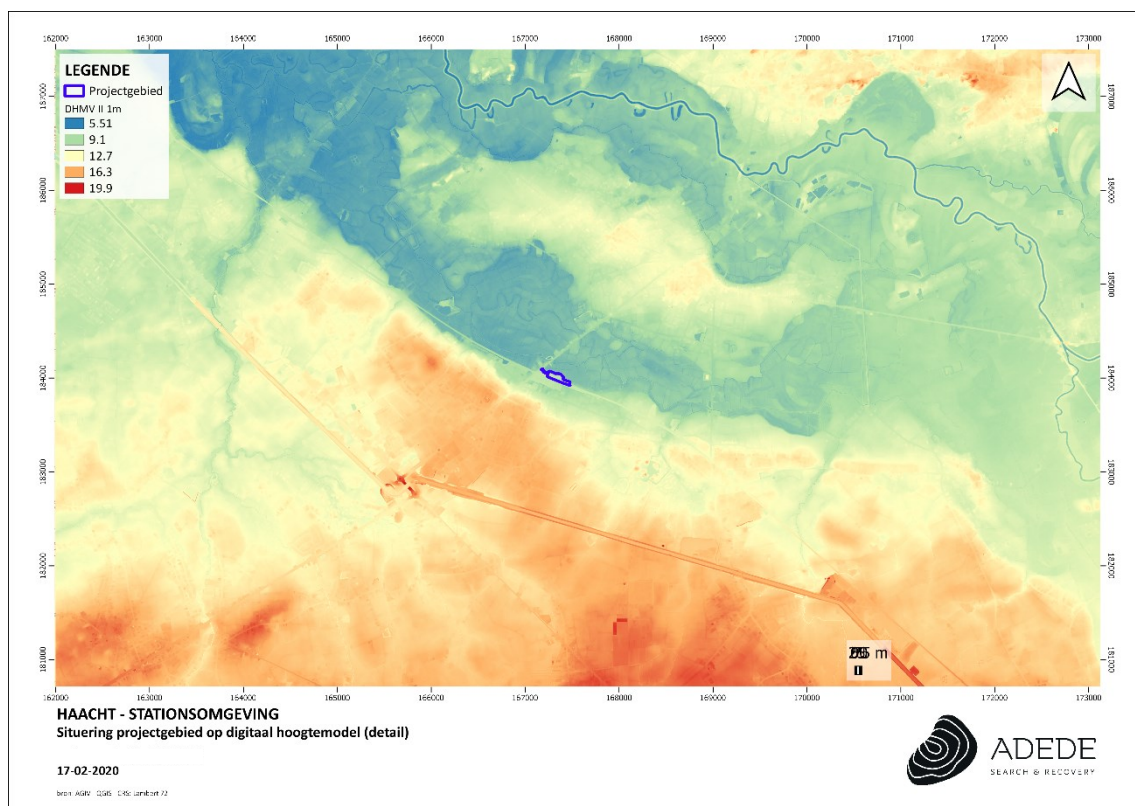
Het Digitaal Hoogtemodel toont dat een groot deel van het onderzoeksgebied in de loop der tijden stevig is opgehoogd (+2,5m). Deze ophoging is vermoedelijk te linken aan de nabijgelegen spoorweg- en stationsinfrastructuur. De hoogte binnen het onderzoeksgebied schommelt tussen minimaal 8m en maximaal 10,50m.

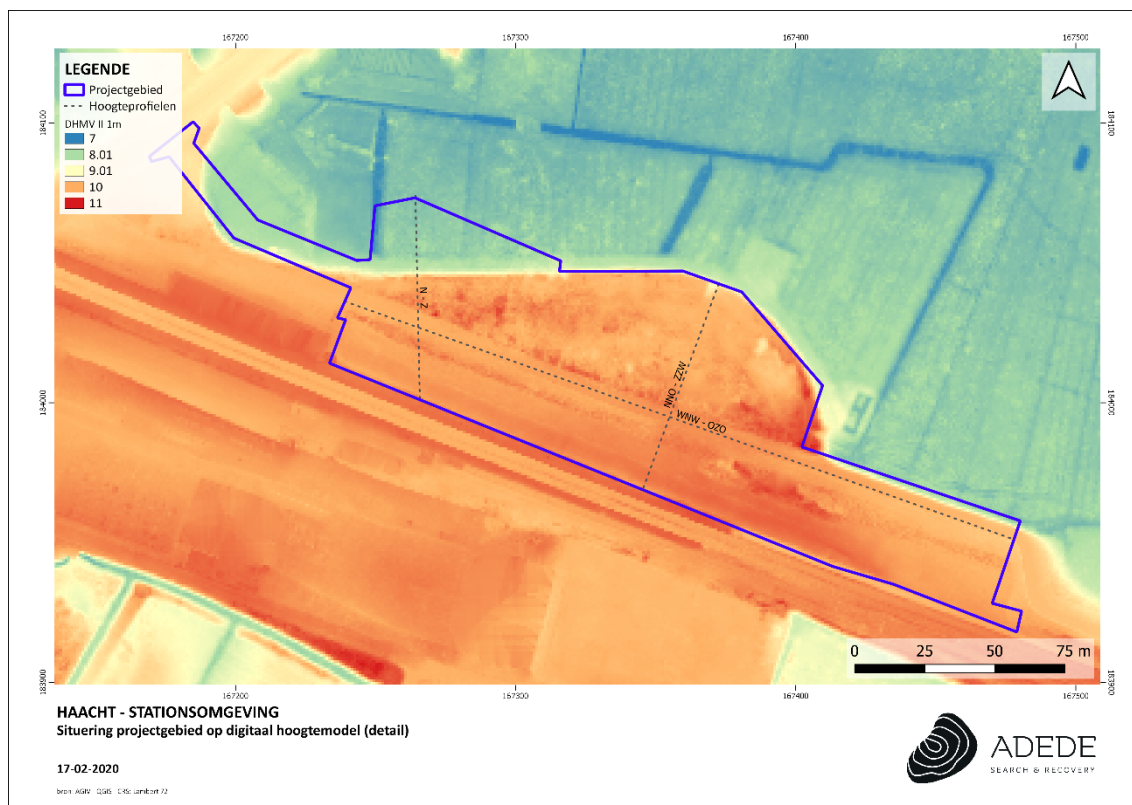
Figuur 1. Situering van het projectgebied op traditionele landschappenkaart

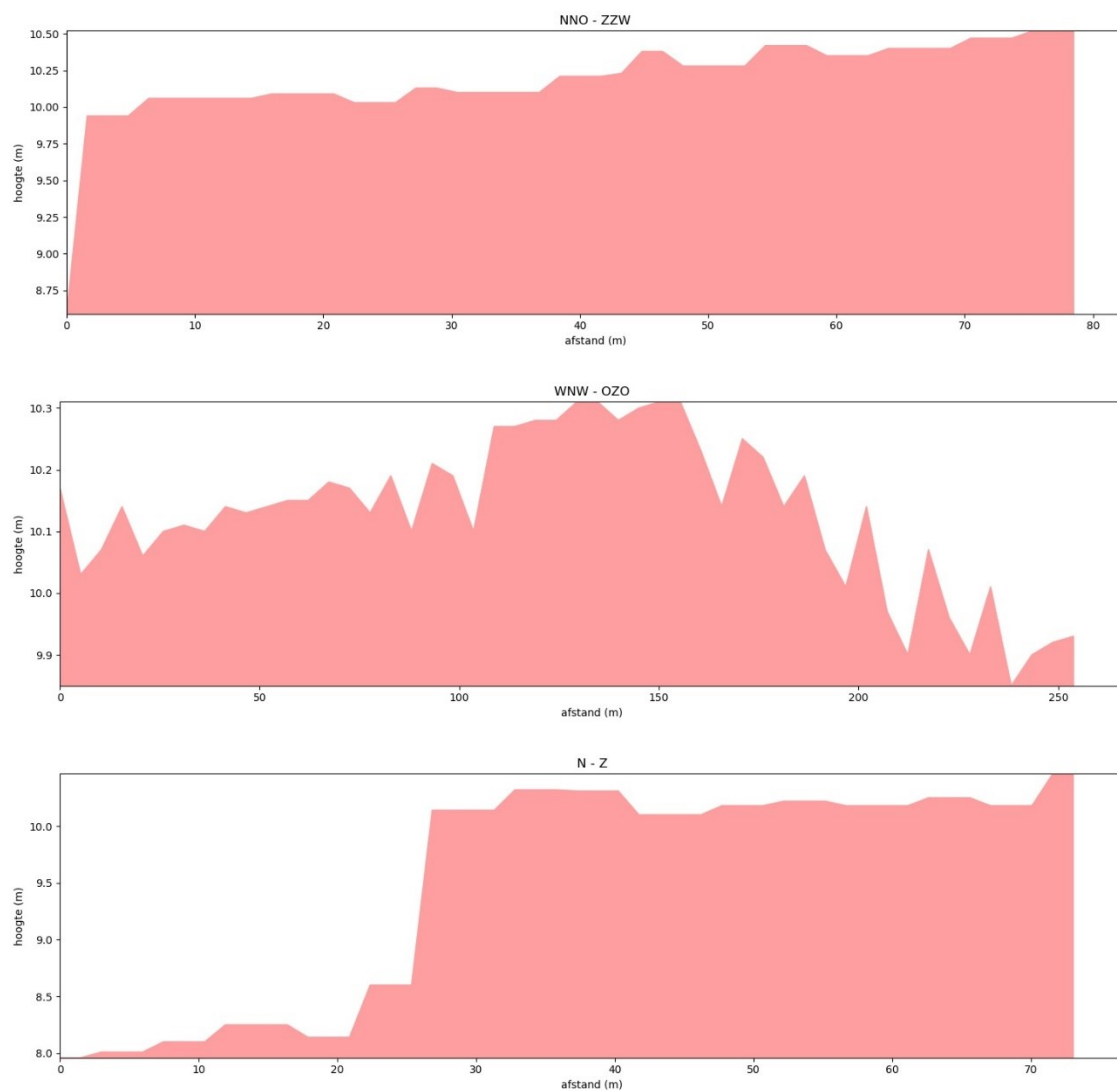
Figuur 2. Hydrografische context van het projectgebied.

Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op het DHMVI, digitaal terreinmodel 1m (detail).

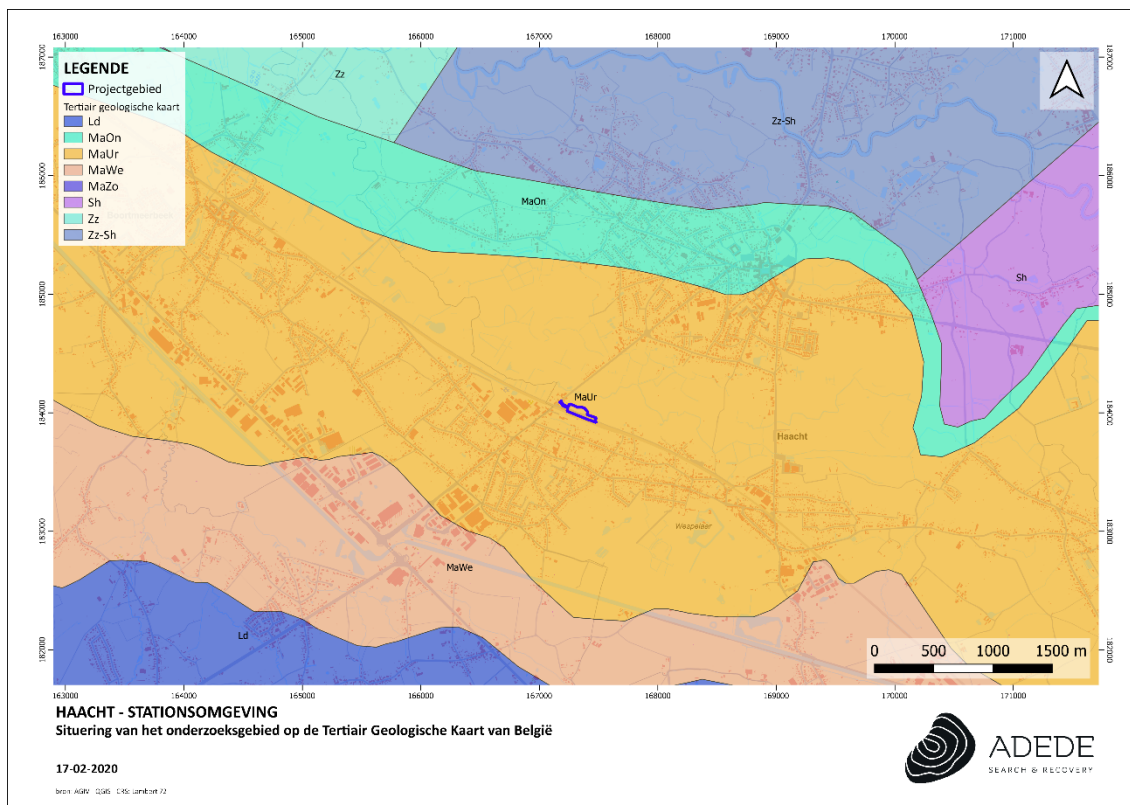

Figuur 5. Hoogteprofielen van het projectgebied.

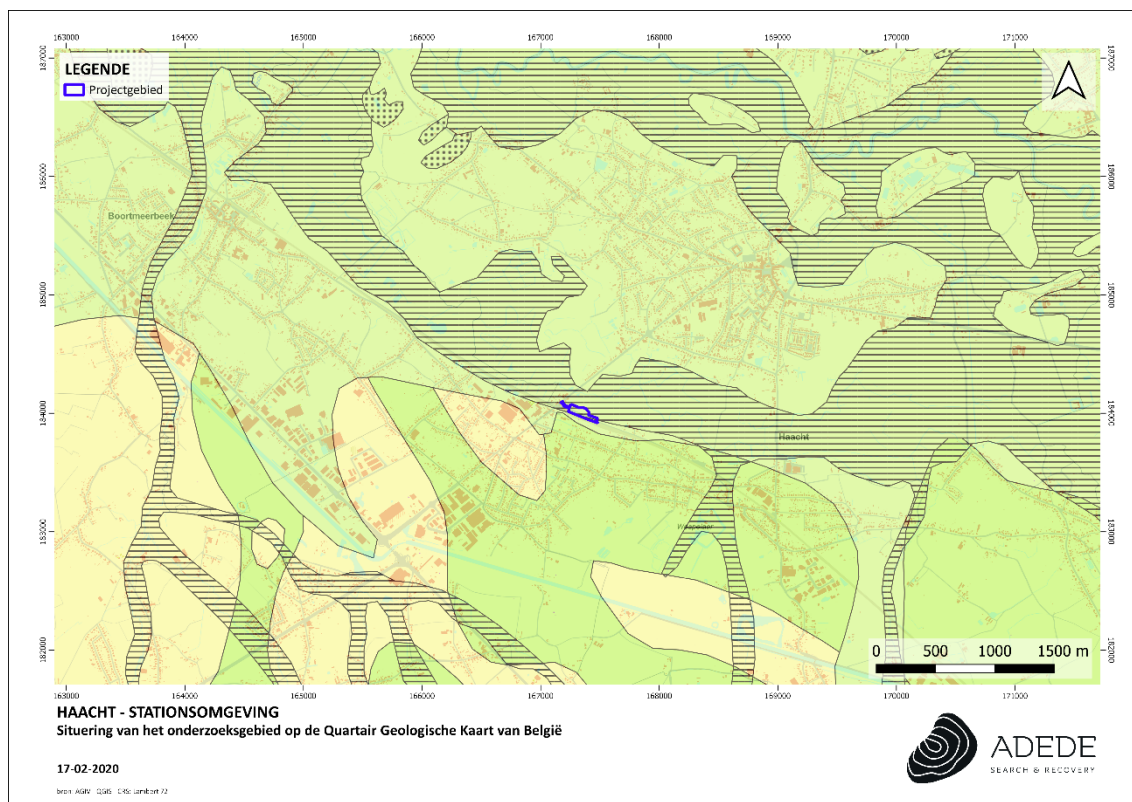
3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Geologische situering

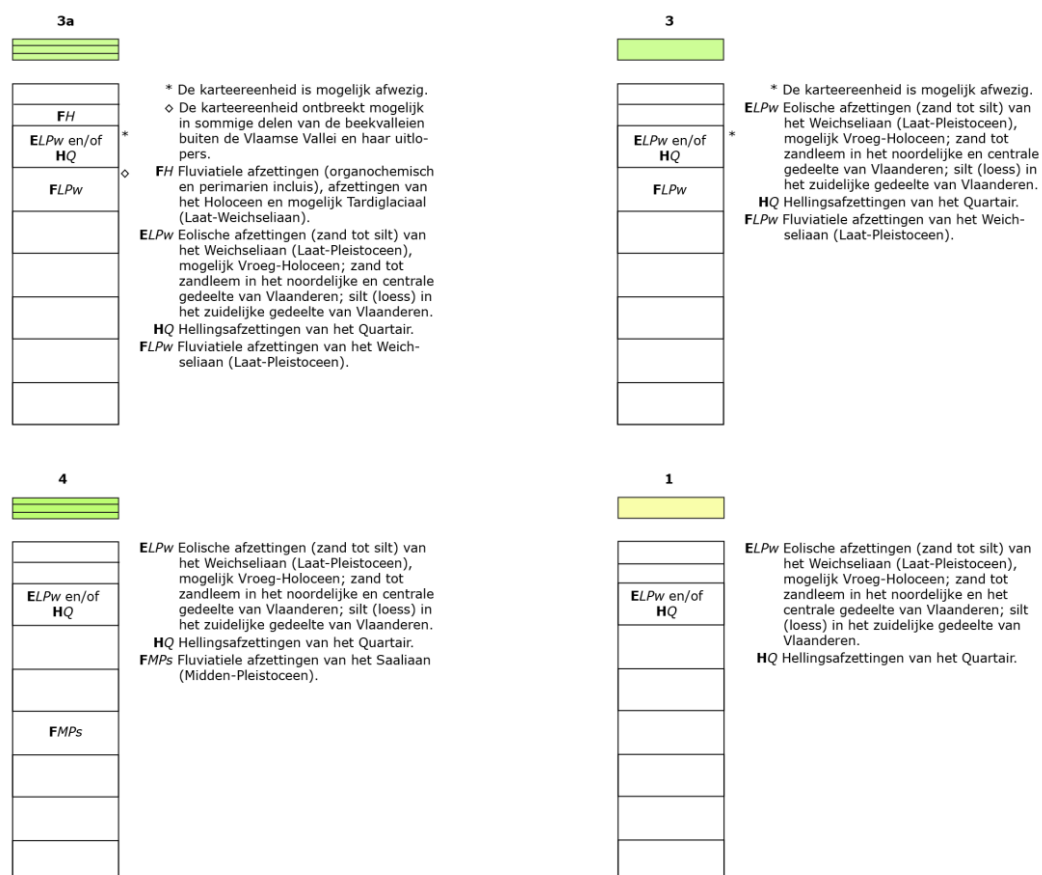
Op geologisch vlak behoort het onderzoeksgebied tot de Tertiaire Formatie van Maldegem, lid van Ursel (MaUr)(zie Figuur 6). Het betreft grijsblauwe tot blauwe kleiafzettingen. Op de Quartair geologische kaart ligt het projectgebied in een gebied dat is gecodeerd als type 3a. Dit type verwijst naar een opbouw met fluviatiele afzettingen uit het Weicheseliaan (mogelijk ontbrekend), eolische afzettingen uit het Weichseliaan (mogelijk afwezig) en holocene rivier- of beekafzettingen. In de directe omgeving komen ook nog andere quartaire profieltypes voor, m.n. types 3, 4 en 1 (zie Figuur 7 en Figuur 8).

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

Figuur 8. Uitleg types op de quartair geologische kaart.

3.2.2 Bodem¹

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.2.1 Bodemtypekaart

Het gros van het onderzoeksgebied bevindt zich op een bodem die staat gekarteerd als een ON-bodemtype of een OB-bodemtype. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied komen bodemtypes Eep, Sdc voor.

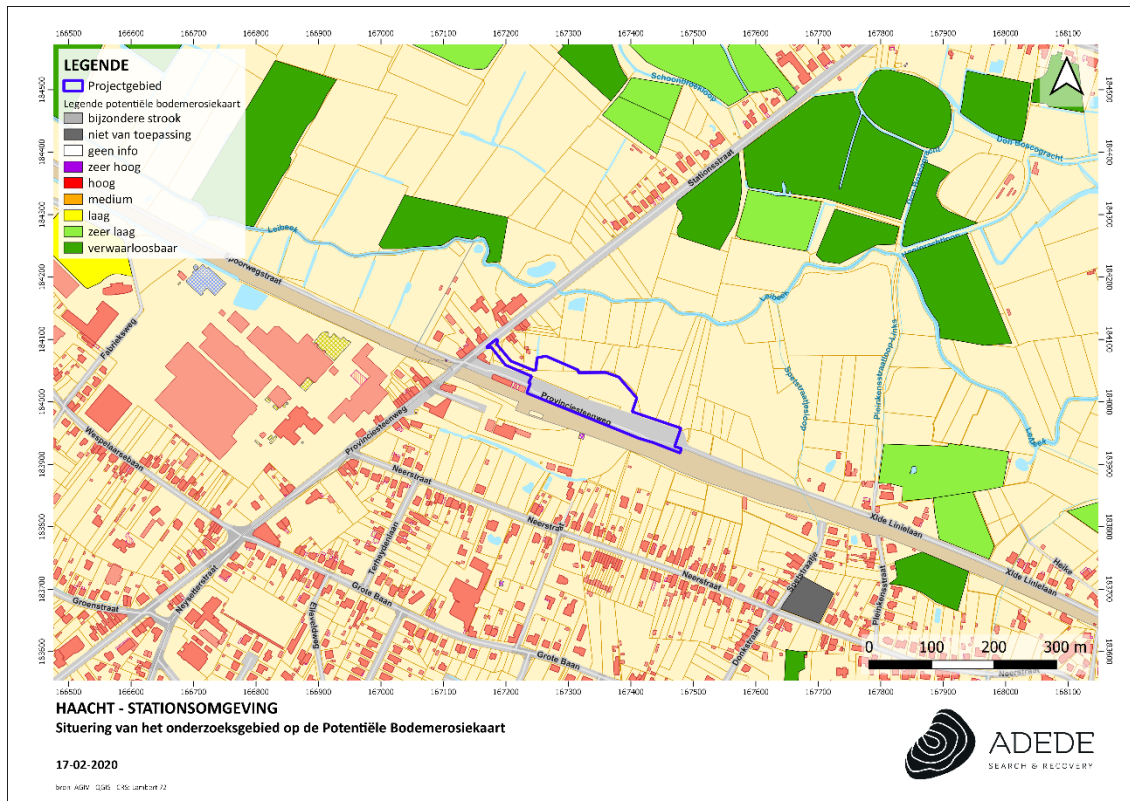
OB: Dit zijn antropogene bodems waarbij het bodemprofiel door menselijke activiteiten vergaand gewijzigd of zelfs vernietigd werd. In het geval van OB-bodems gaat het om bebouwde zones.

ON: Dit zijn antropogene bodems waarbij het bodemprofiel door menselijke activiteiten vergaand gewijzigd of zelfs vernietigd werd. In het geval van ON-bodems gaat het om opgehoogd terrein.

Eep: Eep-bodems zijn sterk gleyige kleibodem zonder profiel. Het zijn hydromorfe, sterk gleyige, alluviale grondwatergronden, gekenmerkt door een grijsachtige bovengrond die rust op een sterk gegleyificeerde ondergrond. Tussen 80 en 120 cm treedt een blauwgrijs reductiehorizont op. Het kleilig alluviaal dek rust op een gevarieerd zand-, klei- of veensubstraat. De bodems zijn nat in de winter met een waterstand tussen 10 en 50 cm. In de zomer daalt de waterstand tot 80-125 cm. Deze bodems zijn te nat, te zwaar en te moeilijk bewerkbaar om als akkerland te gebruiken. Mits oppervlakkige ontwatering in het voorjaar zijn het goede weidegronden.

Sdc: Dit zijn matig natte lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze matig natte grijsbruine podzolachtige bodems en prepodzolen hebben een grijsbruin tot donker grijsbruine bouwvoor, onder akkerland ongeveer 25 cm dik, tenzij anders aangegeven. De Ap rust meestal op een bruinachtige overgangshorizont. De verbrokkelde textuur B begint meestal op 60-80 cm, hij is sterk aangetast. In het Prepodzol stadium houdt deze horizont ijzerconcreties in. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. De bodems zijn voldoende vochtig in de zomer, iets te nat in de winter vooral de substraatseries. Deze serie vertegenwoordigt goede zandgronden

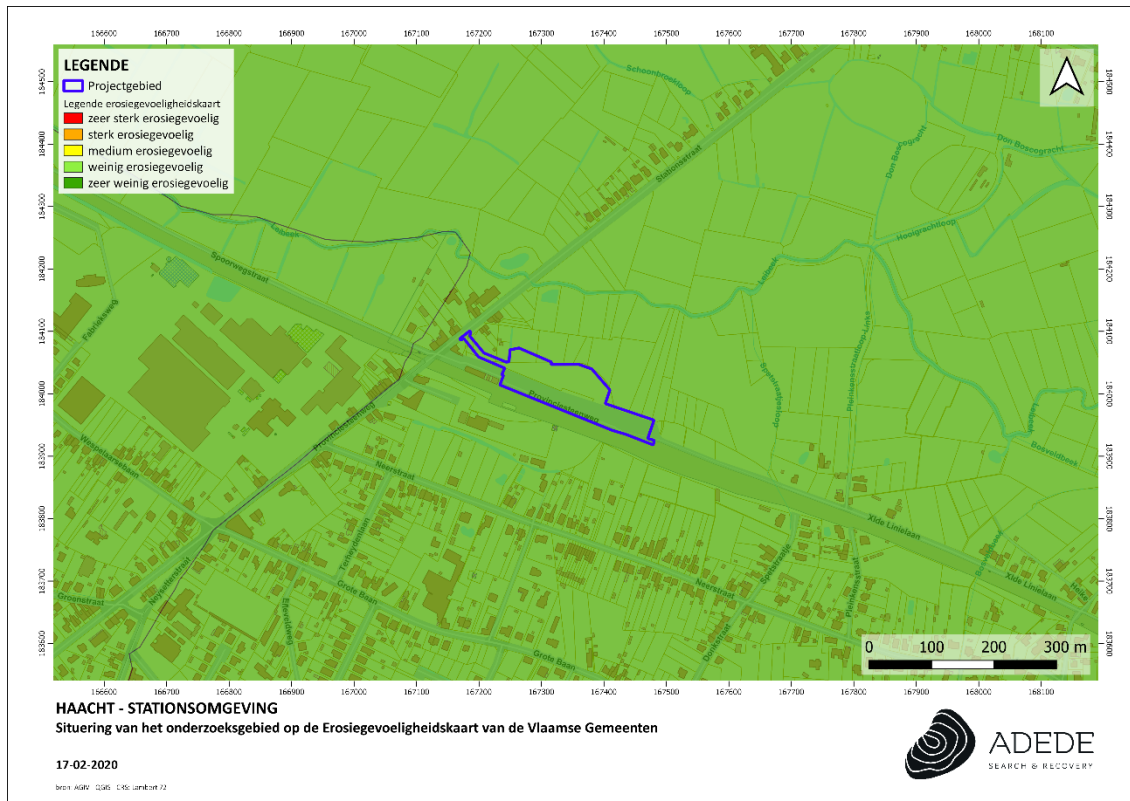
¹ <https://www.geopunt.be/>

Figuur 10. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.2.3 Erosiegevoeligheid

Het landschap ter hoogte van het onderzoeksgebied en in de ruime omgeving is volgens de erosiegevoeligheidskaart **zeer weinig** erosiegevoelig.

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

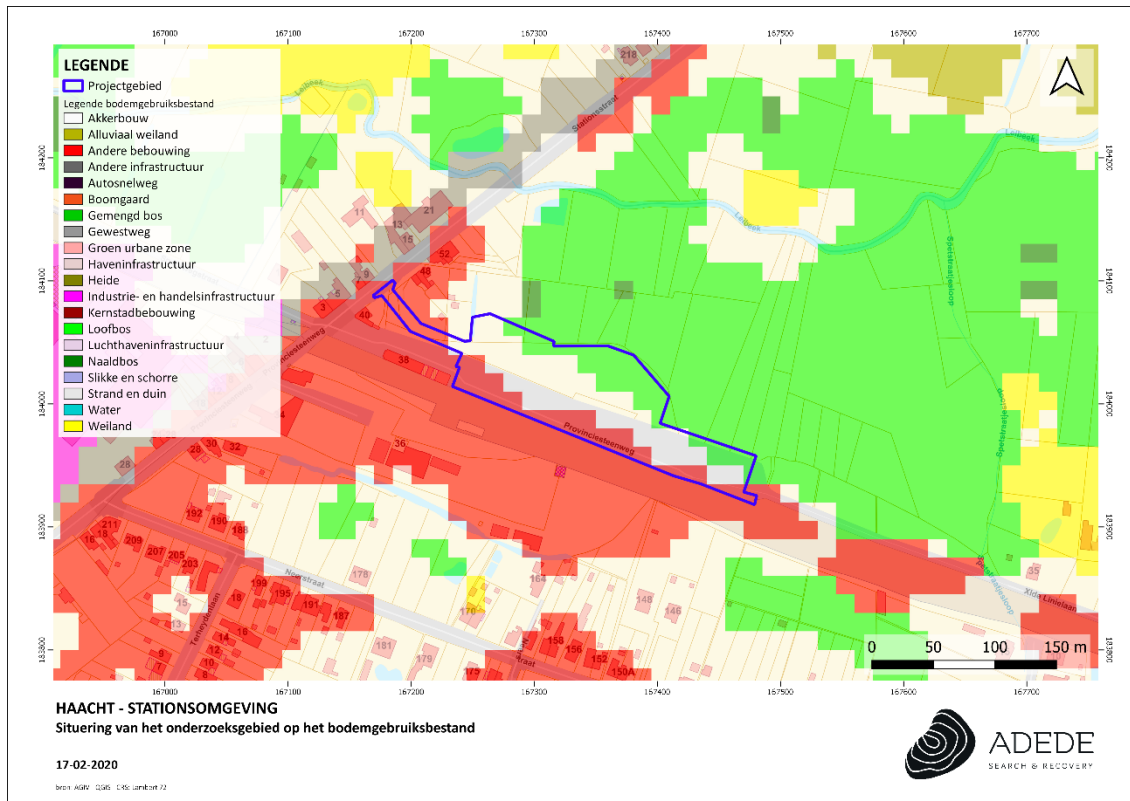
3.2.2.4 Landgebruik

Het onderzoeksgebied staat beschreven als rood, wit en lichtgroen voor, wat respectievelijk bebouwing, akkerbouw en loofbos inhoudt:

Rood – andere bebouwing: Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem, (tussen 30 en 80% is verhard).

Wit – akkerbouw: Bodem die gebruikt wordt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.

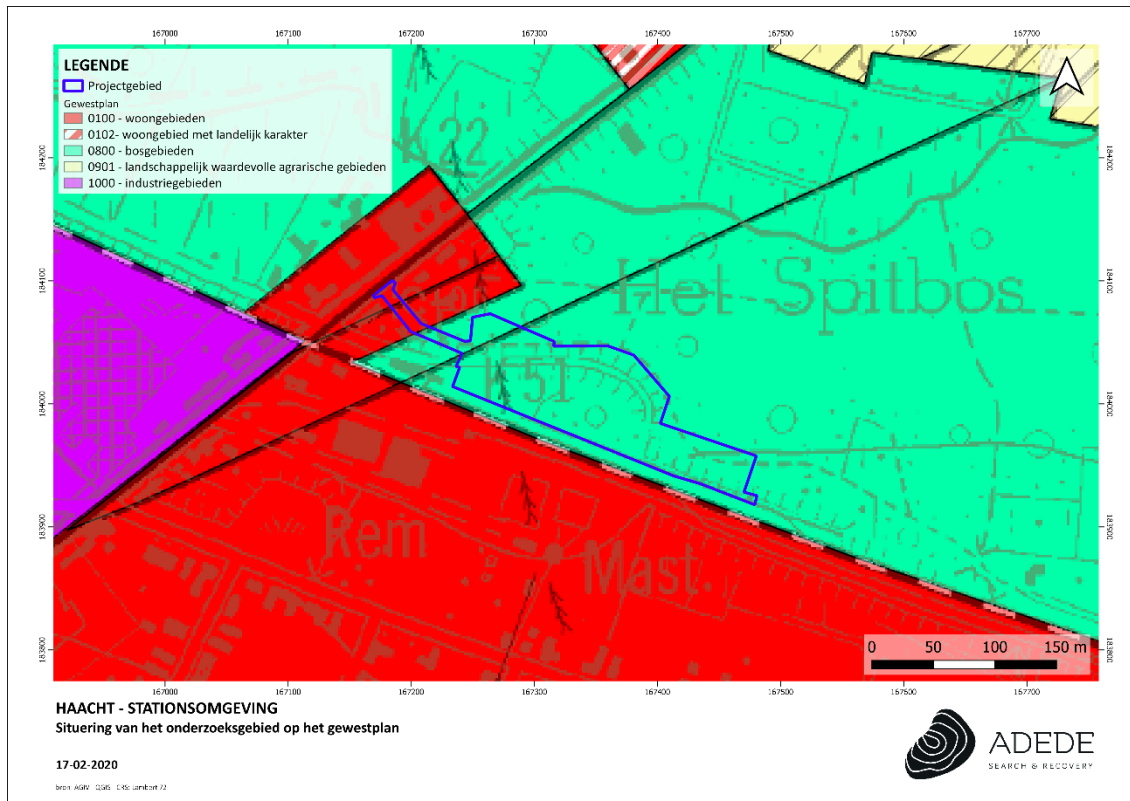
Lichtgroen – loofbos: Vegetatieformatie die voornamelijk uit loofbomen bestaat.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.2.5 Gewestplan

Behalve de westelijk appendix die in woongebied ligt, situeert het onderzoeksgebied zich volledig in een zone die bestemd is als bosgebied.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.2.3 Boringen D.O.V.²

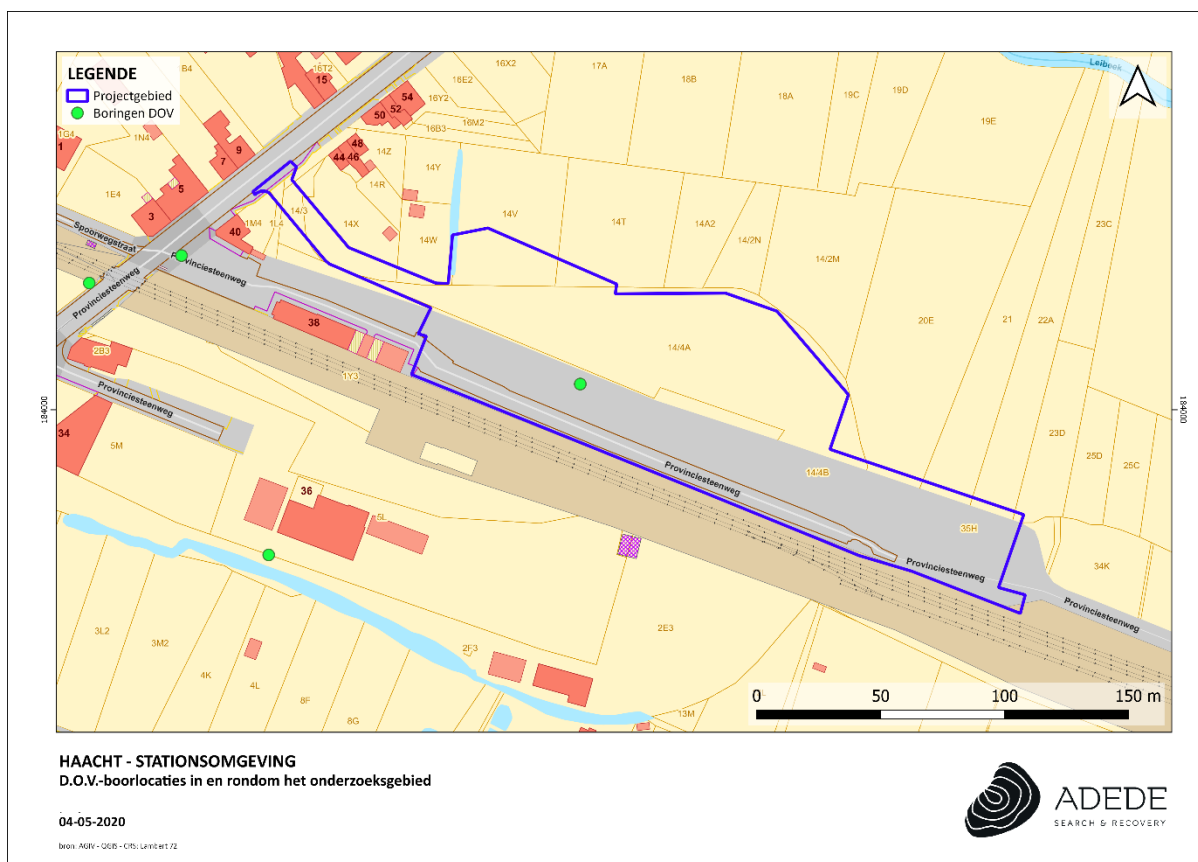
Binnen het projectgebied werd op 12 juli 2010 een boring (GEO-09/044-B12) uitgevoerd door de Belgische Geologische Dienst. De boring bevindt zich daar waar volgens de geplande werken de nieuwe parking zal worden aangelegd. Deze boring bevestigt klaar en duidelijk het vermoeden dat op basis van het DHM rees, m.n. dat het onderzoeksgebied met ettelijke meter werd opgehoogd. Het boorverslag spreekt van verschillende antropogene bodemlagen tot op -3,5m onder het maaiveld. Tussen -2m en -3m is er sprake van sterk door olie/benzine vervuilde grond. Tot op -3,5m is er sprake van baksteenfragmenten.

BORING GEO-09/044-B12:

- **0,0m – 0,5m:** zeer donkerbruin fijnzandhoudende leem, baksteenresten, glasscherf, plastic, keitjes, niet kalkhoudend
- **0,5m – 1,0m:** donkerbruine kleihoudende leem, groot stuk steen, plantenresten, glimmers, roestkleurige brokjes fijnzandhoudende leem, verschillende steentjes, kalkhoudend
- **1,0m – 1,5m:** donkerbruine zeer fijn zandhoudende klei, verschillende grote baksteenfragmenten, ook andere stenen, sporadisch een haarwortel, kalkhoudend
- **1,5m – 2,0m:** donkerbruine zeer fijn zandhoudende klei, verschillende grote baksteenfragmenten, ook andere stenen, sporadisch een haarwortel, kalkhoudend

² <https://www.dov.vlaanderen.be/data/interpretatie/2010-168973>

- **2,0m – 2,5m:** sterk vervuild monster, veel zwarte olie, beigebruine kleihoudende leem, oranjeroeste vlekken, zwart bij veel olie, haarwortels, zeer slechte geur, niet kalkhoudend
- **2,5m – 3,0m:** veel grind in sterk vervuild (olie - benzinegeur) grijsgroen kleihoudend fijn zand, een sterke geur, niet kalkhoudend
- **3,0m – 3,5m:** groot baksteenfragment, zwarte kleverige fijnzandhoudende klei, organisch materiaal, baksteengruis, zeer weinig kalkhoudend
- **3,5m – 4,0m:** groen donkergrijs fijn tot middelmatig zand, soms ook zwart van kleur (organisch?), een paar kleine keitjes, niet kalkhoudend
- **4,0m – 4,5m:** gemengd monster: beige fijn tot middelmatig zand en klaargrijze weinig fijnzandhoudende plastische klei met veel kleine zwarte stippen, niet kalkhoudend
- **4,5m – 5,0m:** groene plastische klei, glauconiethoudend, fijnzandhoudend, glimmerhoudend, niet kalkhoudend
- ...

Figuur 14. D.O.V.-boorlocaties in en in de buurt van het onderzoeksgebied.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De naam "Hacht" werd voor het eerst gebruikt in een document uit de eerste helft van de 12e eeuw. Hach, wat haag betekent, wordt gecombineerd met het verzamelende -t. Hacht zou dus een plaats geweest zijn waar hagen groeiden. Een ander argument voor deze naamverklaring is dat als Haacht in het dialect van de wijde regio wordt uitgesproken, namelijk "Hoght", krijgt men het dialect woord voor haag.³

Haacht ontstond langsheen de oude verbindingsweg tussen Leuven en Lier. De voorgeschiedenis is redelijk goed gedocumenteerd. Enkele silexstenen nabij het Kruineikeveld en de Keiberg wijzen op menselijke activiteit tijdens de steentijd. Pollenanalyse in het kader van archeologisch onderzoek dat er 1500 jaar vóór Christus op systematische wijze graangewassen werden geteeld en archeologische vondsten getuigen van bewoning tijdens de eerste eeuwen na Christus. Ook zijn er aanwijzingen voor een Romeinse nederzetting of villa op het grondgebied van Tildonk.⁴

In de huidige beekvallei van de Leibeek net ten noorden van het onderzoeksgebied lag tot ca. 700 voor onze jaartelling de oude loop van de Dijle. Op kerkelijk vlak behoorde Haacht eeuwenlang tot het bisdom Luik, meer bepaald tot het aartsdiakonaat Brabant. De vroegere bedding van de Dijle, in de beekvallei van de Leibeek, zorgde echter voor een kerkelijke grens die de gemeente splitste. De rivier vormde de grens tussen het bisdom Luik (Haacht) en het bisdom Kamerijk (Wespelaar en Tildonk) en zelfs een grens tussen de 2 kerkprovincies, respectievelijk het aartsbisdom Keulen en het aartsbisdom Reims. Het onderzoeksgebied situeerde zich op dat moment dus samen met Wespelaar en Tildonk in het bisdom Kamerijk. Na de hervorming van 1559 behoort de gemeente Haacht kerkelijk tot het aartsbisdom Mechelen-Brussel. Het bestuur van de gemeente werd uitgeoefend door de ridders van Rotselaar, die tussen de 14e en de 16e eeuw ook een kasteel te Haacht verkregen, het Kasteel van Roost, dat sinds de 19e eeuw verdwenen is. Rotselaar en Haacht vormden dus één heerlijkheid, die in de 16e eeuw in de handen van de hertogen van Croÿ kwam. In de 17e à 18e eeuw verhuisde de macht naar de hertogen van Arenberg.⁵

³ <https://www.haacht.be/korte-geschiedenis>

⁴ <https://www.haacht.be/korte-geschiedenis>

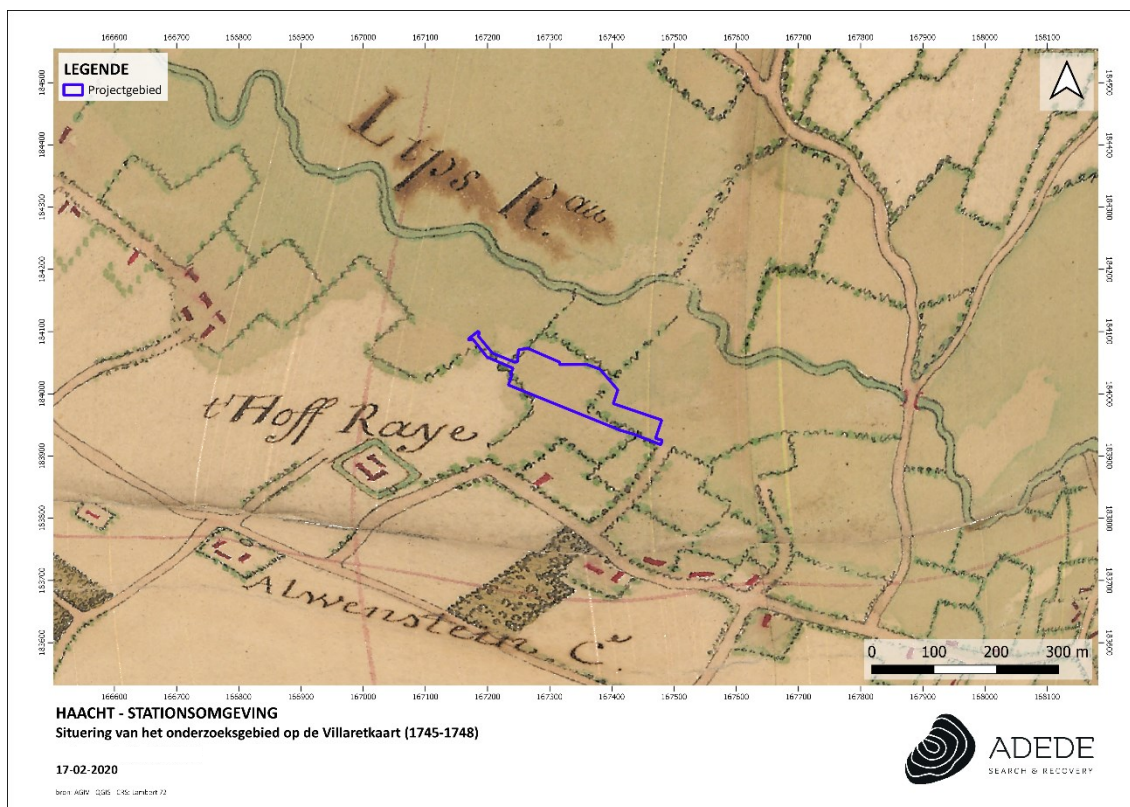
⁵ <https://www.haacht.be/korte-geschiedenis>

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

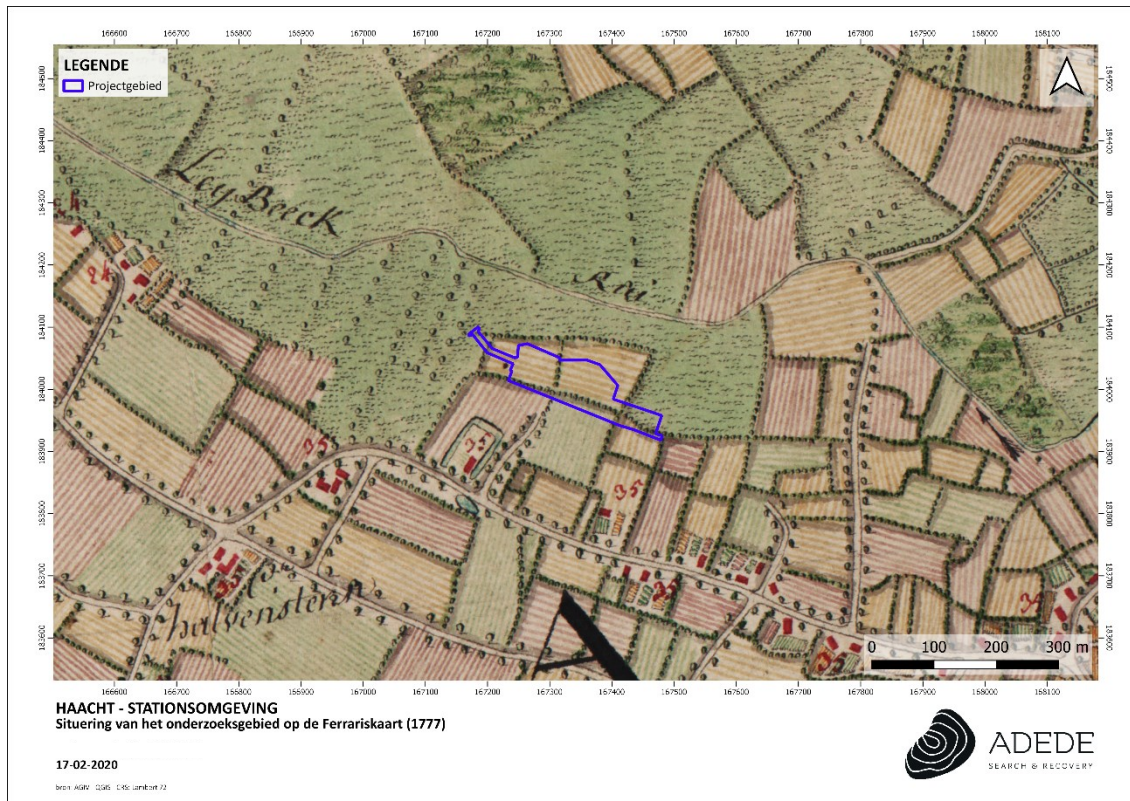
18de eeuw:

Voor deze bureaustudie zijn twee relevante 18de-eeuwse historische kaarten beschikbaar, m.n. de kaart van Villaret en de kaart van Ferraris. Omwille van de enorme afwijking die optreedt bij de geografische projectie van de Frickxkaart is deze niet als relevant te beschouwen en wordt deze kaart niet mee opgenomen in de bespreking.

Het onderzoeksgebied ligt in deze periode in landelijk agrarisch gebied. Op de Ferrariskaart bestaat het leeuwendeel van het onderzoeksgebied, net zoals het gebied ten zuiden ervan, uit akkergrond. Ten noorden is er vooral sprake van weiland. Op de kaart van Villaret lijkt het gebied met weiland zich iets verder naar het zuiden uit te strekken ten opzichte van de Ferrariskaart. Hier ligt het onderzoeksgebied integraal in weiland. De weilanden waren gezien hun ligging in de lagere en vermoedelijk nattere context van de Leibeekvallei minder geschikt voor akkerbouw. Net ten zuiden is een omwalde site zichtbaar. Langs de wegen is er sprake van verspreide landelijke bewoning.

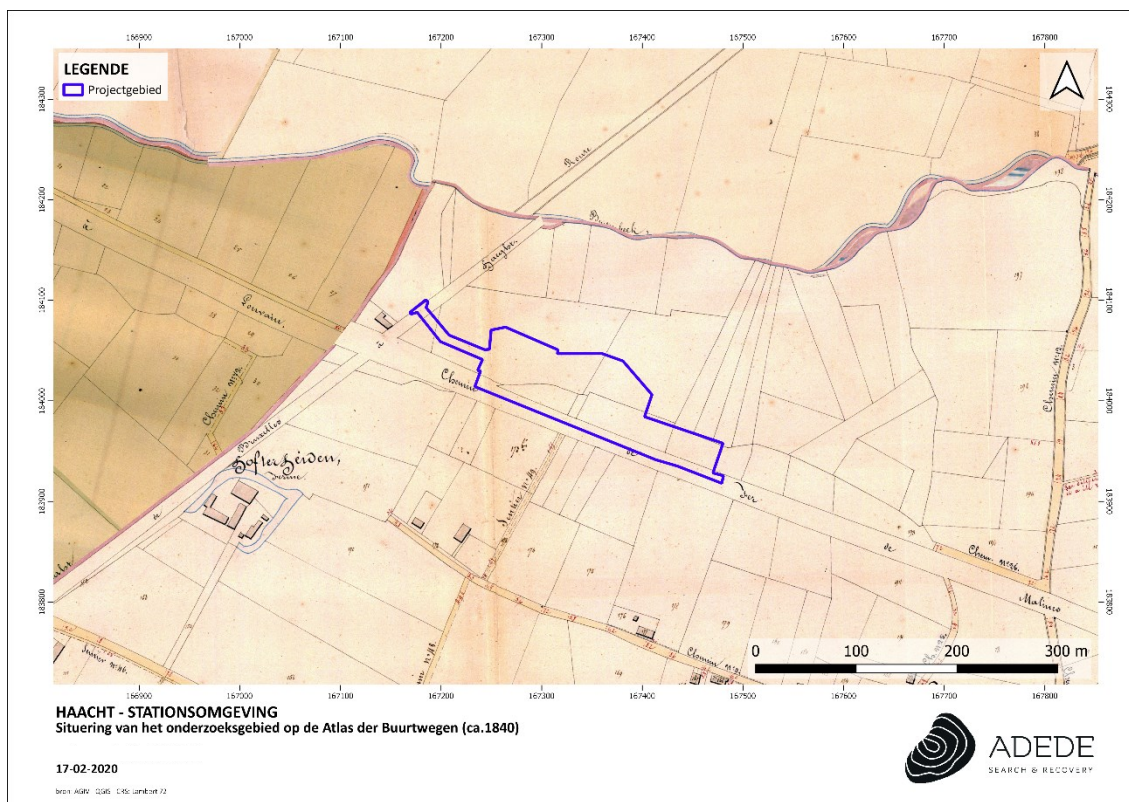
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

19de eeuw:

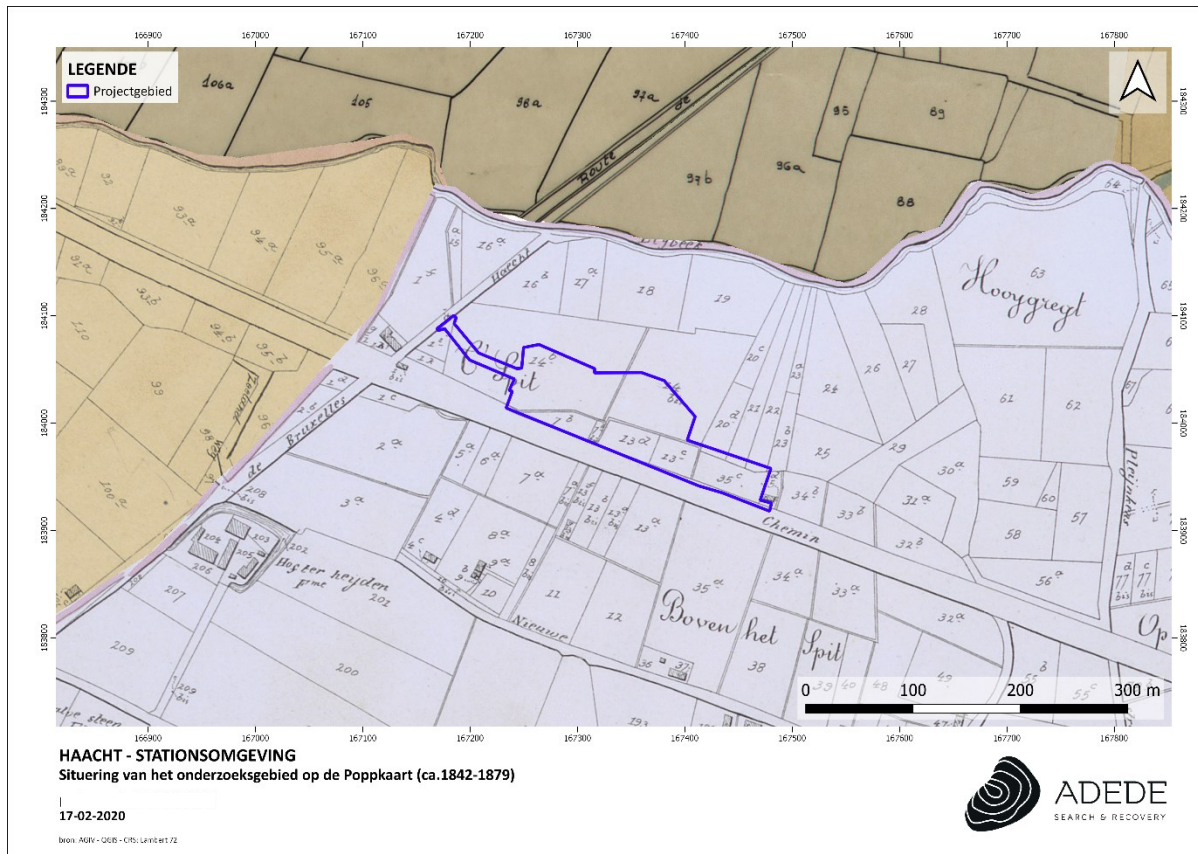
Wat betreft het gebruikelijke 19de-eeuwse kaartmateriaal is de opmerkelijkste verandering het verschijnen van de spoorlijn Mechelen-Leuven tegen de zuidgrens van het onderzoeksgebied en het verschijnen van de Provinciестeenweg langs de westgrens van het onderzoeksgebied. Voorts verandert er maar bitter weinig aan de landschappelijke situatie ten opzichte van voorgaand kaartmateriaal. Op geen enkele van de drie bestudeerde kaarten (Atlas der Buurtwegen, Topografische kaart van Vandermalen, Poppkaart) is bebouwing vast te stellen. Op de kaart van Vandermaelen lijkt een landweg deels door het onderzoeksgebied te lopen.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

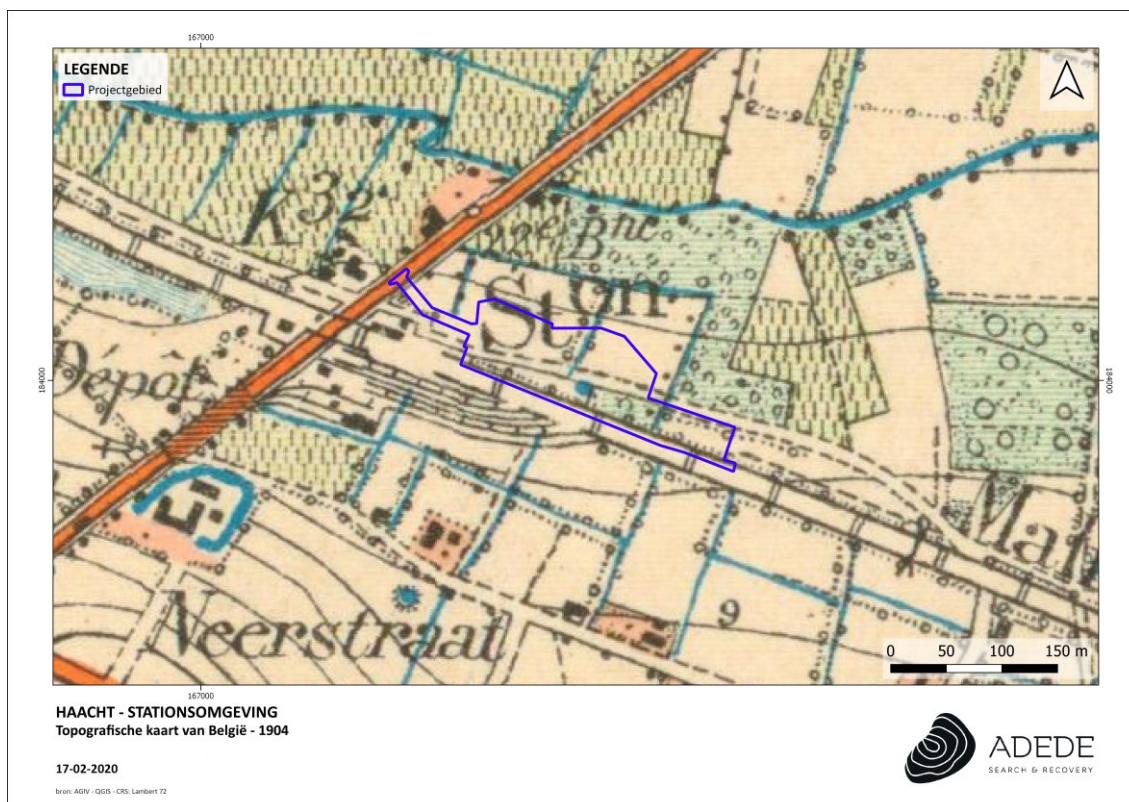

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de Poppkaart.

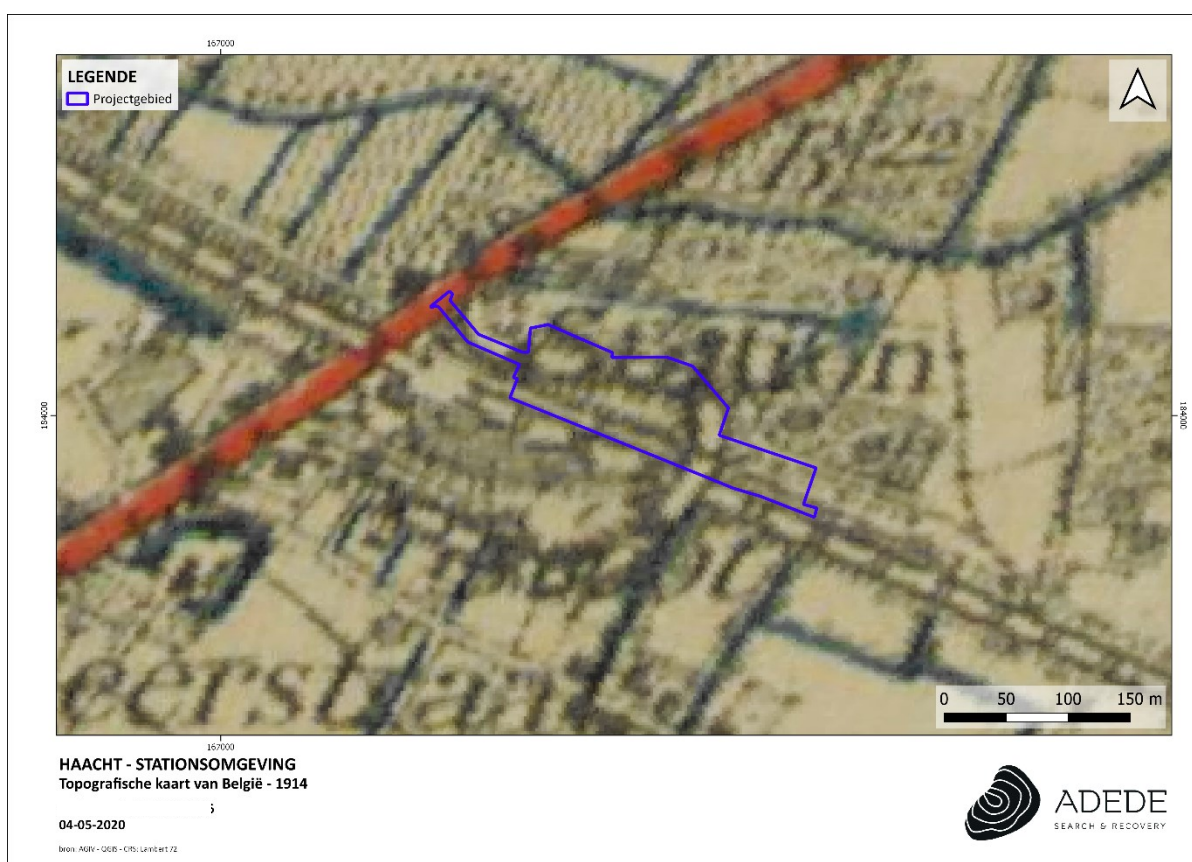
Topografische kaarten van België (1904/1914/1939/1969)⁶:

Ook de serie topografische kaarten van België biedt aanvullende info over het onderzoeksgebied. Het meest opvallend is de vaststelling dat er tussen 1904 en 1914 binnen het onderzoeksgebied een brugstructuur over de spoorweg verschijnt die minstens tot 1939 in het landschap aanwezig blijft. Tussen de spoorweg en de weg die naar de brug voert is een depressie zichtbaar waar op zich de kaart van 1939 een poel of vijver situeert. Op de kaart van 1969 blijkt dat de brug opnieuw is afgebroken maar dat de aanzet naar de brug nog steeds aanwezig is in het landschap. Vermoedelijk moet de integrale terreinophoging binnen het onderzoeksgebied gelinkt worden aan het verdwijnen van de brug en/of toegangsweg.

⁶ www.cartesius.be

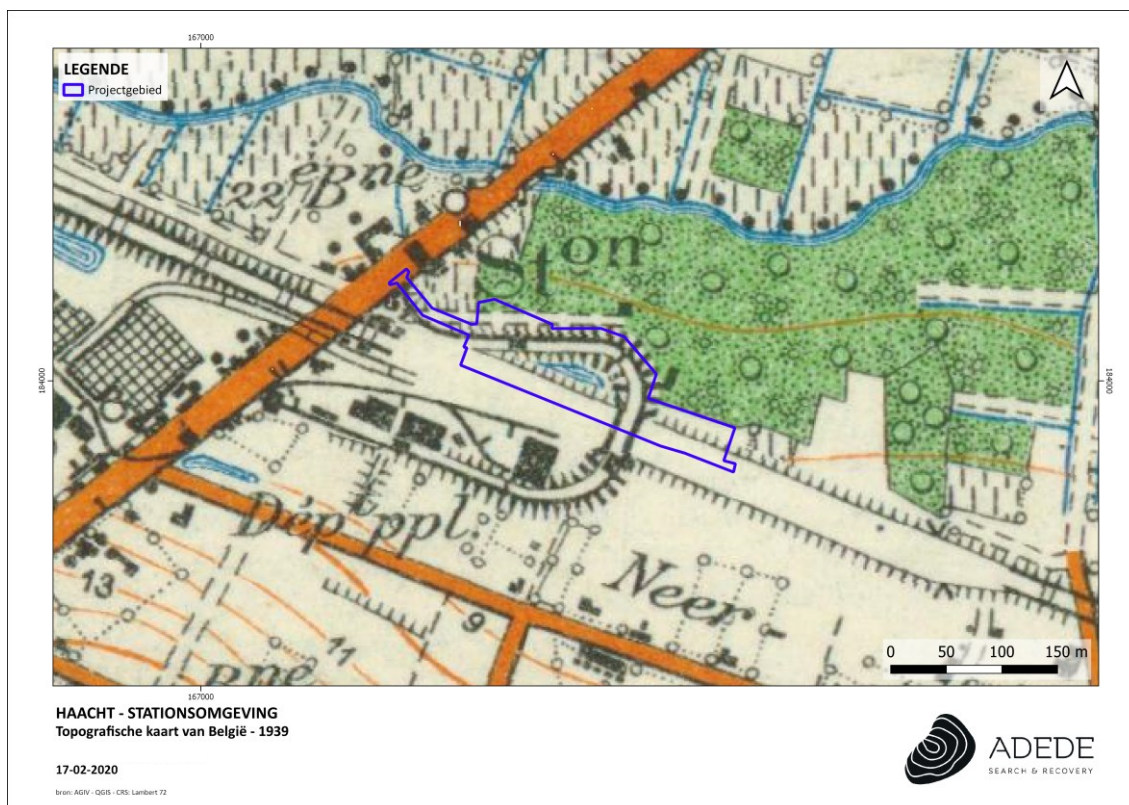

Figuur 20. Situering van het projectgebied op de Topografische kaart uit 1904.

Figuur 21. Situering van het projectgebied op de Topografische kaart uit 1914 (geen scherpere beeldresolutie beschikbaar).⁷

⁷ <https://uurl.kbr.be/1009493>

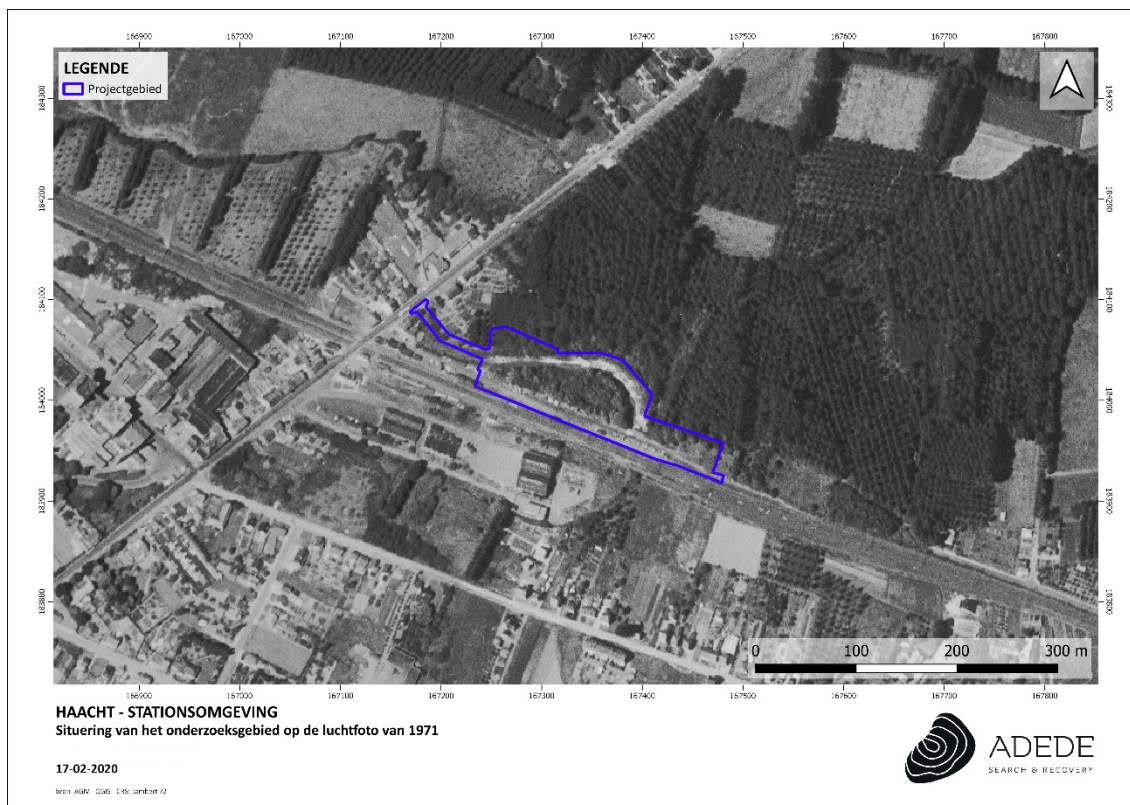
Figuur 22. Situering van het projectgebied op de Topografische kaart uit 1939.

Figuur 23. Situering van het projectgebied op de Topografische kaart uit 1969.

3.3.3 Historische luchtfoto's⁸

De sequentie van verschillende luchtfoto's, beginnend in 1971, geeft een duidelijke beeld van de evolutie van het onderzoeksgebied. Op de foto uit 1971 zijn de resten nog zichtbaar van de brug over de spoorweg die duidelijk zichtbaar was op de Topografische Kaart van België uit 1939 en afgebroken leek in 1969. Voorts bestaat het onderzoeksgebied op dat moment uit een strook verharding langs de zuidgrens tegen de spoorlijn, uit bosgebied en iets wat lijkt op tuinzone in de westelijke appendix. Deze situatie blijft zo goed als ongewijzigd tot wanneer tussen 2005 en 2007 de verharding een uitbreiding kent en haast verdubbeld in omvang in noordelijke richting.

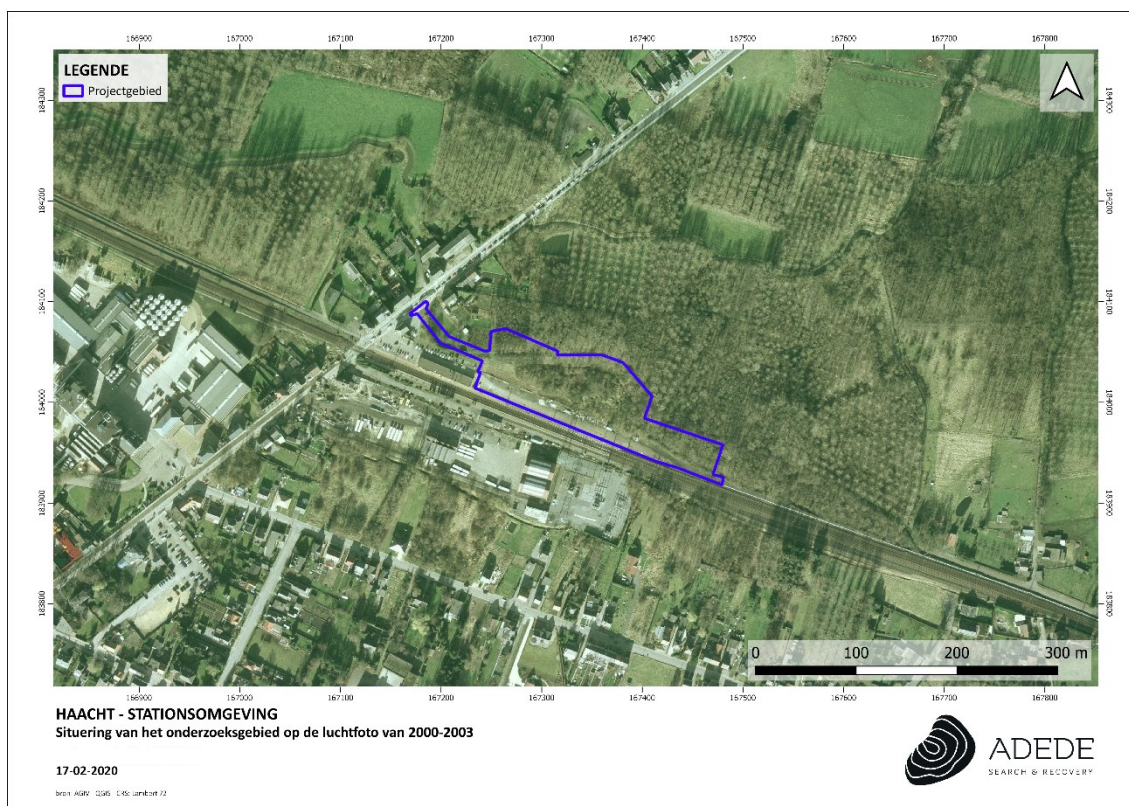

Figuur 24. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1971.

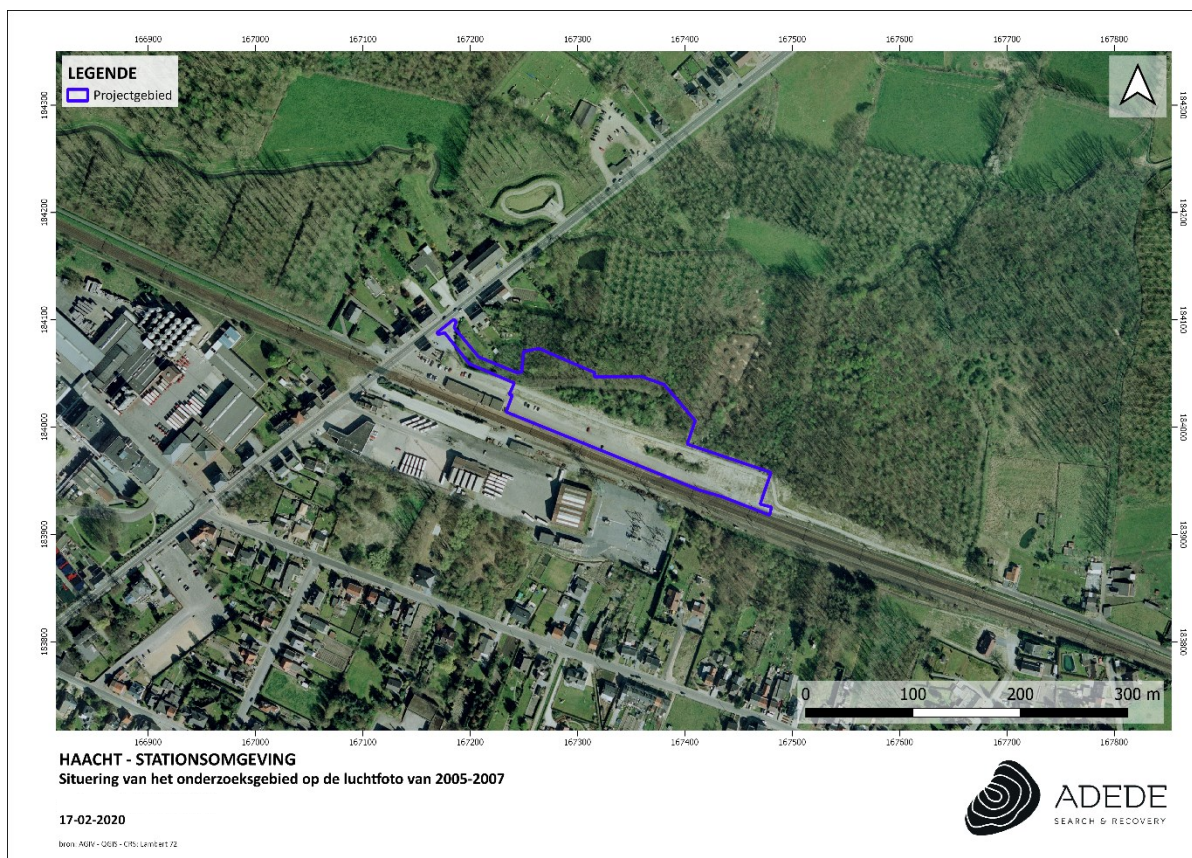
⁸ www.geopunt.be

Figuur 25. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1979 - 1990.

Figuur 26. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 2000-2003.

Figuur 27. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 2005-2007.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

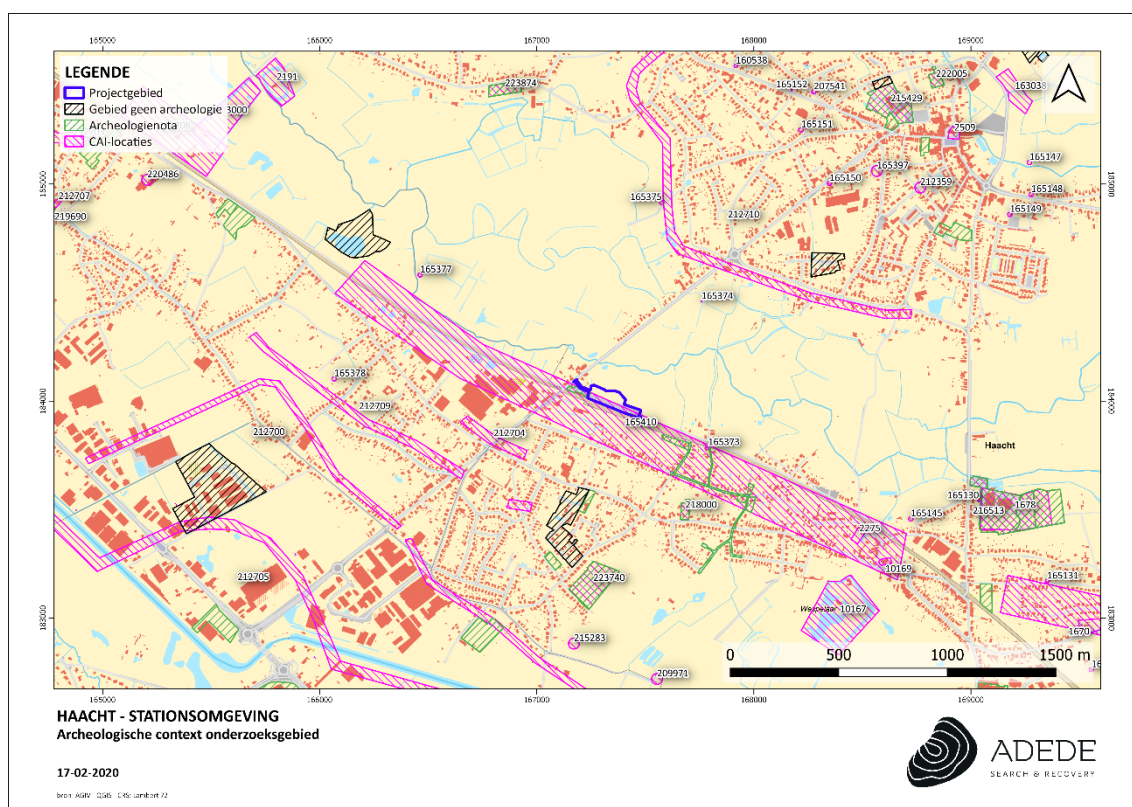
Hieronder wordt een beeld geschept van de archeologische en cultuurhistorische ruimtelijke context van het onderzoeksgebied (straal van +-1,5km) aan de hand van de Centrale Archeologische Inventaris, zowel schematisch als beschrijvend.

3.4.1 CAI-locaties - schematisch⁹

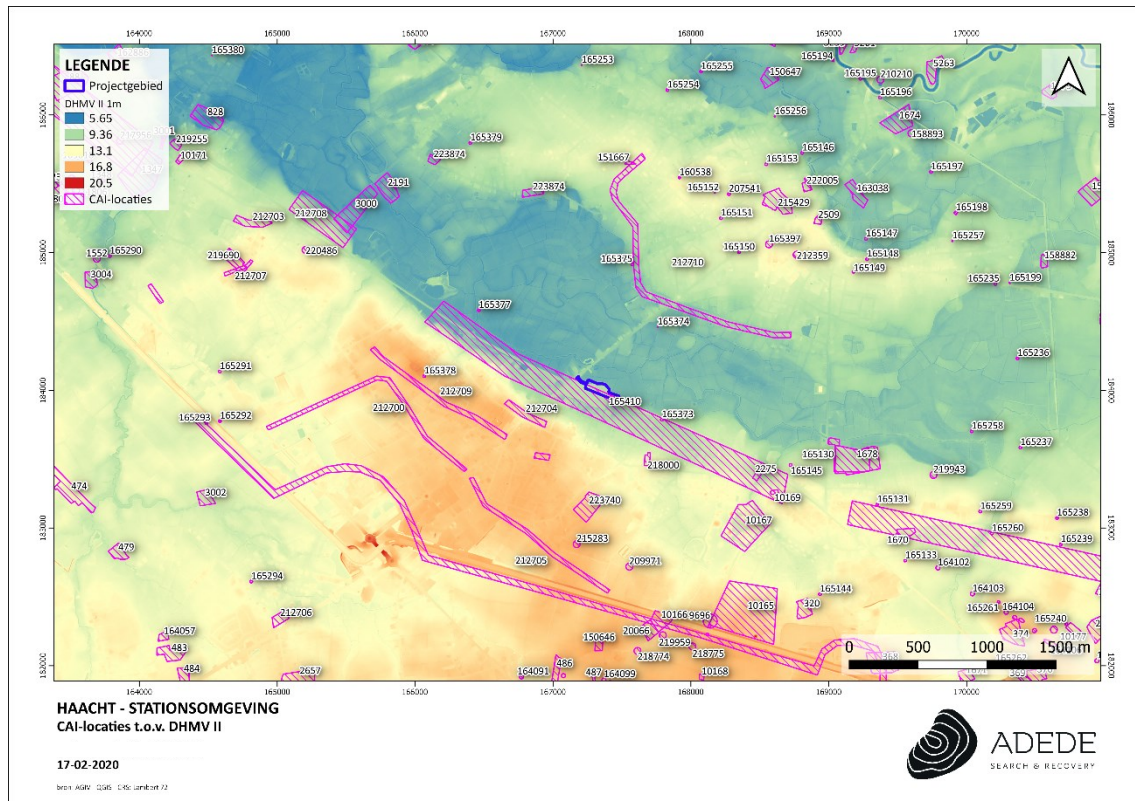
ID	PERIODE	BESCHRIJVING
165410	Nieuwe tijd	- Verdedigingsselement 18de-eeuws kampement van Maarschalk Maurice de Saxe
218000	Metaaltijden/ME	- Proefsleuvenonderzoek 4 aardewerkfragmenten uit metaaltijden - Middeleeuwse gracht
223740	IJzertijd	- Archeologisch onderzoek: proefsleuvenonderzoek - Er werd een silo en een paalkuil uit de ijzertijd aangetroffen; van de greppels is er geen idee van wanneer deze dateren
212704	20 ^{ste} eeuw	- Wereldoorlog I - Belgische gevechtlinie op 12 sept 1914
212709	20 ^{ste} eeuw	- Wereldoorlog I - Belgische gevechtlinie op 11 sept 1914
212700	20 ^{ste} eeuw	- Wereldoorlog I - Belgische gevechtlinie op 12 sept 1914, "Aanval van over de Vaart"
212705	20 ^{ste} eeuw	- Wereldoorlog I - Duitse gevechtlinie op 12 sept 1914
218420	Nieuwe tijd	- Archeologisch onderzoek: proefsleuvenonderzoek - greppels, paalkuilen en kuilen, wellicht off site sporen.
215283	Nieuwe tijd	- Losse vondst/metaaldetectie - Munt: ¼ patagon 1627, Philips IV
209971	Nieuwe tijd	- Losse vondst/metaaldetectie - Munten: twee zilveren munten waarvan 1 ¼ patagon, 2 reaal Philip III, 1605-1613
10167	Late ME	- Cartografische indicator - Kasteel van Wespelaar: gebouwd op een middeleeuwse motte, met een Engelse tuin uit 1797 - de oorsprong van de motte gaat terug tot de heerlijkheid Overbeke, voor het eerst vermeld in 1238, de belangrijkste van 4 heerlijkheden te Wespelaar. De primitieve vorm van het domein- een ronde, dubbel omwalde, hoog middeleeuwse watermotte, is ondanks talrijke wijzigingen nog steeds herkenbaar.
212710	20 ^{ste} eeuw	- Wereldoorlog I - Belgische linie, Bruggenhoofd Haacht, bij aanval Over de Vaart, 11 sept 1914
10165	ME/Nieuwe Tijd	18de-eeuws lusthof

⁹ <https://cai.onroerendergoed.be/>

		Motte
9696	Late ME	- Sint-Arnolduskapel - Kapel gewijd aan de heilige Arnoldus van Soissons, die in Tiegem geboren werd omstreeks 1040 en te Oudenburg overleed in 1087. Deel van de heerlijkheid Ter Beek, waarvan het opperhof (omgrachte motte met huis op) onder de Vaart verdween, en het neerhof in de Beekhoeve verder leeft. De kapel kwam in de noordelijke dijk terecht. Hier staat nu een nieuwe kapel
10166	Volle ME	- Historisch onderzoek: Motte van Hadocht - De restanten van de stenen woontoren be kroonde in 1599 nog de motte. Op het einde van de 16de eeuw diende ze evenwel alleen als duiventil. In de 17de eeuw werd naast het neerhof een nieuwe pachthoeve gebouwd: de Beekhoeve. Bij de aanleg van de vaart verdween het opper- en neerhof volledig, alleen de nieuwe pachthoeve bleef bestaan
1678	Vroege ijzertijd	- Archeologisch onderzoek: proefsleuven - Ondiepe paalkuilen met 5 scherven
216513	Late ME	- Archeologisch onderzoek: proefsleuven 4 greppels en twee paalkuilen. Uit één greppel kwamen twee aardewerkfragmenten die als einde van de middeleeuwen gedateerd worden.

Figuur 28. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

Figuur 29. Situering van enkele CAI locaties in relatie tot het DHM.

3.4.2 Interpretatie CAI

Het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied ligt in de afbakening van een grote lineaire CAI-melding (ID165410). Deze melding wijst op een 18de-eeuwse verdedigingslinie van het tijdelijke militaire kampement van Maarschalk Maurice de Saxe dat gekend is door een gravure uit 1747 en een historische bron uit 1788. De verdedigingslinie is echter op geen van beide 18de-eeuwse historische kaarten vast te stellen.

In 2017 werden even ten zuiden van het onderzoeksgebied twee proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd. Tijdens de prospectie aan de Grote Baan in Haacht (ID 218000) kwamen 16 archeologische sporen vanonder een pluggenbodem. Onder andere een middeleeuwse gracht en een spoor dat op basis van vier aardewerkscherven in de metaaltijden wordt gesitueerd. Op een terrein langs de Vaartstraat in Kampenhout in het kader van rioleringswerken werden greppels, paalkuilen en kuilen uit de nieuwe tijd aangetroffen (ID 218420). In 2018 wordt langs de Elleveldweg, op de zogenaamde Wespelaarse Hoek, een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij een silo en een paalkuil uit de ijzertijd aangetroffen. De aangetroffen greppels zijn niet nader gedateerd (ID218420).

De omgeving van het onderzoeksgebied raakte betrokken in beide wereldoorlogen. Tijdens de begindagen van WOI kwam het hier tot een militair treffen tussen de Duitse en Belgische legers. Bij de aanval over de Vaart op 11 september 1914 staat de Belgische linie opgesteld nabij het bruggenhoofd van Haacht (ID 212710) en werd een gevechtlinie geplaatst nabij het klooster van Boortmeerbeek (ID 212709). Op 12 september 1914 is de Belgische linie iets meer naar het zuiden opgeschoven en staat het opgesteld in Boortmeerbeek (ID 212704, ID212700) vlakbij de Duitse linies (ID 212705).

In de ruime omtrek van het onderzoeksgebied situeren zich ook meerdere bunkers uit WOII waaronder twee antitankcentra (ID 165145, ID165150), een eerstelijnscommando (ID 165375) en enkele connectiekamers (ID 165373, ID 165374, ID 165377, ID 165378). Al deze bunkers maken deel van een groter geheel beter gekend als de KW-linie; één van de verdedigingslijnen die net voor de Tweede Wereldoorlog gebouwd werden om België te beschermen tegen een Duitse inval. De linie bestond uit meer dan 400 bunkers en liep dwars door België, van Koningshooikt tot Waver. Vandaar de naam KW-linie. Deze linie werd vanaf 1939 werd uitgebouwd als extra stelling tussen Antwerpen en Namen.¹⁰

Voor het overige betreffen de meeste CAI-locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied postmiddeleeuwse cartografische indicatoren zoals omwalde sites (met mogelijke wortels in de middeleeuwen), een kapel, een molen, een lusthof,...

¹⁰ <http://www.kwlinie.be/>

4 Besluit

4.1 Archeologische waardering

Op basis van de geraadpleegde bronnen kan geen specifieke archeologische verwachting worden opgemaakt naar een bepaald type site. Het bronnenmateriaal laat wel toe een archeologisch verwachtingspatroon naar voor te schuiven en dit te toetsen aan de geplande bodemingrepen.

Wat de landschapscontext betreft situeert het onderzoeksgebied zich op de zuidelijke gradiëntzone van de Leibeekvallei (tot 700BC de Dijle). Naar steentijdverwachting is dit een gunstige indicator. Het DHM toont aan dat het grootste deel van het onderzoeksgebied stevig is opgehoogd met zo'n 2,5m. Een boring uitgevoerd in 2010 bevestigt deze vaststelling en toont zelf een antropogeen verstoorde bodem tot op -3,5m onder het huidige maaiveld.

De CAI-locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied wijzen vooral in de richting van IJzertijdsporen, postmiddeleeuwse cartografische indicatoren (omwalde sites, molens, kapel,...) en 20ste-eeuwse sporen uit beide wereldoorlogen. In de ruimere omgeving (+1,5km) van het onderzoeksgebied zijn echter ook vondsten van silexartefacten en Romeinse occupatiesporen geattesteerd.

Alles samen lijkt een algemeen archeologisch verwachtingspatroon naar alle periodes hier een plausibele vooropstelling. Voor steentijden, ijzertijd en 20ste-eeuwse conflictarcheologie kan eventueel gewag worden gemaakt van een licht verhoogd verwachtingspatroon.

4.2 Besluit

Het door ADEDE bvba uitgevoerde bureauonderzoek slaagde er niet in met absolute zekerheid de aan- of afwezigheid van een archeologische site of archeologische sporen binnen de afbakening van het onderzoeksgebied aan te tonen. Het slaagde er wel in een onderbouwde inschatting te maken van het archeologisch potentieel en de kans op kenniswinst.

Het onderzoeksgebied werd in het verleden samen met de complete stationsbuurt van Haacht artificieel opgehoogd met ongeveer 2,5m. Dit blijkt uit de studie van historische topografische kaarten, van het DHM en uit de resultaten van een boring die i.o.v. de D.O.V. werd uitgevoerd binnen het onderzoeksgebied. Uit diezelfde boring bleek bovendien dat de bodem ter hoogte van de boring is

verstoord tot ongeveer -3,5m onder het maaiveld. De geplande werkzaamheden vinden plaats op een maximale diepte van ca. 0,74m tot 1,50m en zullen de ondergrens van deze ophoging en verstoring nergens overschrijden. Hetzelfde geldt voor de geplande afgravingen, waar maximaal tot tegen het oorspronkelijk terreinniveau wordt afgegraven maar niet dieper. De oorspronkelijke bodem onder de ophoging blijft dus onaangeroerd, waardoor het originele bodemarchief met eventueel aanwezige archeologische sporen niet geraakt zal worden. Op enkele puntlocaties aan de rand van het onderzoeksgebied waar enkele infiltratieputten gepland staan gaat de bodemingreep tot maximaal -2m -mv. Ook deze ingrepen blijven binnen het gabarit van de vastgestelde ophoging.

Historische bronnen wijzen op de aanwezigheid van Belgische gevechtslinies in de omgeving van het onderzoeksgebied op 11 en 12 september 1914. Topografisch kaartmateriaal uit 1914 toont dat zich op dat moment binnen het onderzoeksgebied een talud bevindt die de aanzet is naar een brug over de spoorweg en dat de huidige aanwezige ophoging later gedateerd moet worden. De kans dat zich in het ophogingspakket sporen van de gevechtshandelingen uit september 1914 bevinden lijkt bijgevolg eerder klein. Daarbovenop kan men zich afvragen of een twee dagen durende troepenbeweging in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied wel voldoende archeologisch potentieel met zich meedraagt om enkel op basis hiervan verder onderzoek te gaan adviseren.

Alles bij elkaar genomen is ADEDE bvba van mening dat verder archeologisch onderzoek voor dit onderzoeksgebied niet wenselijk is, vooral omdat de geplande bodemingrepen geen bedreiging vormen voor het originele bodemarchief. Hiermee kan bijgevolg het archeologisch onderzoekstraject voor dit projectgebied als afgerond worden beschouwd.

5 Bibliografie

<https://bib.kuleuven.be/over-ons/nieuws-events/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

<http://www.cartesius.com>

<http://www.geopunt.be/kaart>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten>

<http://www.cai.onroenderfgoed.be>

<http://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten>

<https://www.haacht.be/korte-geschiedenis>

<http://www.kwlinie.be/>

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op traditionele landschappenkaart	- 15 -
Figuur 2. Hydrografische context van het projectgebied.....	- 16 -
Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 16 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 17 -
Figuur 5. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 18 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 19 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 20 -
Figuur 8. Uitleg types op de quartair geologische kaart.	- 20 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.....	- 22 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 23 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 24 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 25 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 26 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	- 29 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 30 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 31 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 31 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de Poppkaart.	- 32 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de Topografische kaart uit 1904.....	- 33 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de Topografische kaart uit 1939.....	- 34 -
Figuur 21. Situering van het projectgebied op de Topografische kaart uit 1969.....	- 34 -
Figuur 22. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1971.	- 35 -
Figuur 23. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1979 - 1990.....	- 36 -
Figuur 24. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 2000-2003.....	- 36 -
Figuur 25. Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 2005-2007.....	- 37 -
Figuur 26. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 39 -
Figuur 27. Situering van enkele CAI locaties in relatie tot het DHM.....	- 40 -